

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Державного університету
«Житомирська політехніка»

протокол від 21 жовтня 2025 р.
№ 6

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Облік і аналіз в управлінні підприємством»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності D1 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
факультет бізнесу та сфери обслуговування
кафедра інформаційних систем в управлінні та обліку

Рекомендовано на засіданні
кафедри інформаційних систем
в управлінні та обліку
05 вересня 2025 р.,
протокол № 8

Розробник: д.е.н., проф., професорка кафедри інформаційних систем в
управлінні та обліку Ірина ЗАМУЛА, д.е.н., проф. професорка кафедри
інформаційних систем в управлінні та обліку Олена ЛАГОВСЬКА

Житомир
2025

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 2

ЗМІСТ

Вступ

Тема 1. Сутність та місце облікової інформації в управлінні підприємством

Тема 2. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством та цифрові технології

Тема 3. Принципи, методики і техніки підготовки управлінської бухгалтерської звітності

Тема 4. Облікова політика в ціноутворенні

Тема 5. Оцінка очікуваних витрат для прогнозування та прийняття управлінських рішень

Тема 6. Збалансована система показників в стратегічному управлінні підприємством

Тема 7. Бухгалтерський облік в управлінні ризиками підприємством та сталим розвитком

Тема 8. Бухгалтерський облік при прийнятті соціальних рішень

Тема 9. Ключові положення фінансового аналізу

Тема 10. Оцінка безперервності діяльності та складання прогнозних фінансових звітів

Тема 11. Аналіз капіталу, фінансового левериджу та моделювання стійкості зростання компанії

Тема 12. Аналіз інвестиційних можливостей підприємства

Тема 13. Оцінка вартості бізнесу та ринкової ефективності компанії. Визначення вартості грошей в часі

Тема 14. Аналіз конкурентоспроможності підприємства

Тема 15. Ризик-орієнтований підхід у фінансовому аналізі

Тема 16. Аналіз та управління фінансовими ризиками підприємства

Тема 17. Аналіз корпоративної звітності та бізнес-діагностика ефективності діяльності корпорації. Аналіз звітності підприємства зі сталого розвитку

Рекомендована література

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 3

ВСТУП

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів цілісної системи знань, умінь та навичок щодо застосування інструментів бухгалтерського обліку й аналізу для прийняття управлінських рішень, забезпечення фінансової стійкості, конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємства в умовах динамічного бізнес-середовища.

Завдання дисципліни:

1. Розкрити сутність і роль аналізу у стратегічному та оперативному управлінні підприємством.
2. Ознайомити з методами оцінки безперервності діяльності підприємства, прогнозування фінансових результатів та діагностики банкрутства.
3. Вивчити підходи до аналізу капіталу, фінансового левериджу, інвестиційних можливостей та оцінки стійкості зростання компанії.
4. Засвоїти методи оцінки вартості бізнесу, грошових потоків та ринкової ефективності підприємства.
5. Сформувані компетентності щодо аналізу конкурентоспроможності підприємства та управління фінансовими ризиками.
6. Розвинути навички бізнес-діагностики на основі корпоративної та інтегрованої звітності, зокрема звітності зі сталого розвитку.
7. Дослідити місце й роль бухгалтерського обліку в інформаційній системі управління підприємством, включно з цифровими технологіями та інструментами автоматизації.
8. Ознайомити з принципами підготовки управлінської бухгалтерської звітності, трансформацією та консолідацією облікових даних.
9. Розкрити значення облікової політики у ціноутворенні та формуванні фінансових результатів.
10. Навчити методам оцінки очікуваних витрат, бюджетування, прогнозування прибутку та прийняття управлінських рішень на основі вартісно-орієнтованого підходу.
11. Показати застосування збалансованої системи показників як інструменту стратегічного управління та підвищення вартості підприємства.
12. Сформувані навички використання бухгалтерського обліку у сфері управління ризиками, екологічними витратами та соціальною відповідальністю бізнесу.

У результаті вивчення дисципліни студенти здобудуть компетентності, необхідні для проведення власних фінансово-аналітичних досліджень і прийняття ефективних управлінських рішень у контексті забезпечення сталого розвитку бізнесу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/M/OK7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 4

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування таких **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності D1 «Облік і оподаткування»:

ЗК03. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК01. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу.

СК02. Здатність організовувати обліковий процес та регламентувати діяльність його виконавців у відповідності з вимогами законодавства та менеджменту підприємства.

СК03. Здатність застосовувати теоретичні, методичні і практичні підходи щодо організації обліку, контролю, планування та оптимізації податкових розрахунків.

СК05. Здатність застосовувати методи і методики аналітичного забезпечення сучасних систем менеджменту з урахуванням стратегії розвитку підприємства в умовах невизначеності, ризику та/або асиметричності інформації.

СК07. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства.

СК08. Здатність виконувати адміністративно-управлінські функції у сфері діяльності суб'єктів господарювання, органів державного сектору.

СК09. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

СК11. Здатність брати участь у різних формах комунікації стосовно отримання, генерації і передачі інформації та знань в процесі надання професійних послуг.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю D1 «Облік і оподаткування» та освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування»:

ПРН01. Вміти розвивати та підвищувати свій загальнокультурний і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління.

ПРН02. Знати теорію, методику і практику формування облікової

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/M/OK7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 5

інформації за стадіями облікового процесу і контролю для сучасних і потенційних потреб управління суб'єктами господарювання з урахуванням професійного судження.

ПРН04. Організовувати, розвивати, моделювати системи обліку і координувати діяльність облікового персоналу з урахуванням потреб менеджменту суб'єктів господарювання.

ПРН05. Володіти інноваційними технологіями, обґрунтовувати вибір та пояснювати застосування нової методики підготовки і надання облікової інформації для потреб управління суб'єктом господарювання.

ПРН06. Визначати інформаційні потреби користувачів облікової інформації в управлінні підприємством, надавати консультації управлінському персоналу суб'єкта господарювання щодо облікової інформації.

ПРН07. Розробляти внутрішньофірмові стандарти і форми управлінської та іншої звітності суб'єктів господарювання.

ПРН08. Обґрунтовувати вибір оптимальної системи оподаткування діяльності суб'єкта господарювання на підставі діючого податкового законодавства.

ПРН09. Формувати фінансову звітність за національними та міжнародними стандартами для суб'єктів господарювання на корпоративному рівні, оприлюднювати й використовувати відповідну інформацію для прийняття управлінських рішень.

ПРН10. Збирати, оцінювати та аналізувати фінансові та нефінансові дані для формування релевантної інформації в цілях прийняття управлінських рішень.

ПРН11. Розробляти та оцінювати ефективність системи контролю суб'єктів господарювання.

ПРН14. Обґрунтовувати вибір і порядок застосування управлінських інформаційних технологій для обліку, аналізу, аудиту та оподаткування в системі прийняття управлінських рішень з метою їх оптимізації.

ПРН17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

ПРН20. Вміти застосовувати цифрові технології та інструменти для професійної комунікації та співпраці, обміну інформацією під час надання професійних послуг.

Програма навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами вищої освіти компетентностей, спрямованих на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722, шляхом включення актуальних питань сталого розвитку у теми занять та індивідуальні завдання.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 6

Здобувачам вищої освіти надається можливість отримати знання про принципи сталого розвитку, що дозволяє краще розуміти як їх інтегрувати в управлінські рішення та стратегії підприємства. Це сприяє підготовці кваліфікованих кадрів, які зможуть ефективно впливати на розвиток суспільства відповідно до принципів сталого розвитку.

При підготовці робочої програми використовувались окремі вимоги, наведені в силабусах для підготовки до здачі іспитів ACCA, а саме рівень 4 “Foundations in Financial Management (FFM)”.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати додатково наступні **Soft skills**:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;
- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;
- *керування часом*: уміння справлятися із завданнями вчасно;
- *гнучкість і адаптивність*: гнучкість, адаптивність і здатність змінюватися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;
- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння ставити мету, планувати діяльність;
- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 7

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ № 1. Облік в управлінні підприємством

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Сутність та місце облікової інформації в управлінні підприємством (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК1, СК3, СК11; ПРН01, ПРН02, ПРН06).

Сутність обліково-аналітичної інформації та її класифікація для потреб управління підприємством. Місце та роль облікової інформації в управлінні підприємством. Вимоги до обліково-аналітичної інформації. Релевантність облікової інформації та її вплив на прийняття управлінських рішень. Якісні характеристики облікової інформації. Методи забезпечення якості сучасних систем обліку, застосування внутрішнього контролю для підвищення надійності даних. Оцінка якості облікової інформації.

Тема 2. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством та цифрові технології (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК2, СК5; ПРН04, ПРН05, ПРН14).

Бухгалтерський облік як спосіб відображення економічних явищ і процесів. Завдання та функції бухгалтерського обліку в управлінні підприємством, впровадження цифрових технологій у процес збору та обробки інформації. Сучасний інструментарій корпоративного обліку за сегментами. Моделювання – як інструмент формування показників звітності, застосування цифрових технологій для прогнозування.

Тема 3. Принципи, методики і техніки підготовки управлінської бухгалтерської звітності (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК4, СК6, СК11; ПРН02, ПРН05, ПРН07, ПРН10).

Сучасні підходи та принципи до формування управлінської бухгалтерської звітності. Види управлінської бухгалтерської звітності та категорії формування її показників. Методичні підходи до формування бухгалтерської управлінської звітності, використання цифрових інструментів для автоматизації процесів. Оцінка і її роль в інтерпретації показників звітності для потреб управління. Трансформація і консолідація показників звітності бухгалтерського обліку для формування інформації в процесі управління підприємством.

Тема 4. Облікова політика в ціноутворенні (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК3, СК7; ПРН06, ПРН08, ПРН10).

Завдання, функції ціноутворення та обліку витрат підприємства. Управління методами ціноутворення в управлінському обліку. Трансфертне ціноутворення: правова основа, податкові наслідки та контроль, системи

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 8

контролю за дотриманням законодавчих вимог. Облікова політика як інструмент управління показниками фінансового стану підприємства.

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Оцінка очікуваних витрат для прогнозування та прийняття управлінських рішень (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК7, СК9; ПРН10, ПРН12, ПРН17)

Основні методи і технології бюджетування витрат та прогнозування прибутку підприємства, роль цифрових систем у підвищенні точності розрахунків. Оцінка очікуваних витрат та їх вплив на прийняття управлінських рішень. Методи оптимізації абсолютної величини витрат підприємства. Особливості вартісно-орієнтованого підходу до управління. Підходи та методи оцінки вартості підприємства. Міжнародні моделі звітності про вартість підприємства.

Тема 6. Збалансована система показників в стратегічному управлінні підприємством (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК5, СК10, СК11; ПРН04, ПРН14, ПРН17)

Збалансована система показників у системі стратегічного управлінського обліку як метод стратегічного управління. Методики розробки збалансованої системи показників на підприємстві. Система збалансованих показників як інструмент управління вартістю підприємства.

Тема 7. Бухгалтерський облік в управлінні ризиками підприємством та сталим розвитком (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК6, СК9; ПРН11, ПРН12, ПРН13).

Формування облікової інформації в управлінні економічними ризиками підприємством. Управління бухгалтерськими ризиками для забезпечення безперервності діяльності підприємства, системи контролю ризиків на основі облікових даних. Методичні основи формування інформаційного забезпечення управління екологічними процесами. Екологічні витрати в бухгалтерському обліку. Використання даних бухгалтерського обліку в процесі прийняття екологічних рішень.

Тема 8. Бухгалтерський облік при прийнятті соціальних рішень (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК6, СК9, СК11; ПРН12, ПРН16, ПРН17).

Специфіка соціального управління та його взаємозв'язок з бухгалтерським обліком. Оцінка вартості і цінності трудових ресурсів для цілей управління. Принципи і стандарти корпоративної соціальної звітності. Облік соціальної відповідальності, контроль виконання соціальних програм.

МОДУЛЬ № 2. Аналіз в управлінні підприємством

Змістовий модуль 3.

Тема 9. Ключові положення фінансового аналізу (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК08, СК09, СК11, ПРН01, ПРН10, ПРН14, ПРН17, ПРН20)

Бізнес як система руху фінансових ресурсів. Роль фінансових потоків у

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/M/OK7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 9

діяльності підприємства. Динаміка фінансового середовища під впливом ринків і фінансових інститутів. Фінансова концепція капіталу. Сутність фінансового капіталу. Рух капіталу в межах бізнес-моделі підприємства. Фінансові цілі компанії. Узгодженість фінансових цілей із корпоративною стратегією. Фінансове планування та стратегічне управління. Фінансовий аналіз як управлінський інструмент. Три підходи до трактування фінансового аналізу. Роль і компетентності фінансового аналітика. Фінансова модель бізнесу як об'єкт аналізу. Структура і зміст фінансової моделі. Система показників для аналізу (менеджери, інвестори, кредитори). Аналіз інвестиційної діяльності підприємства. Показники ефективності інвестицій. Взаємозв'язок з довгостроковими фінансовими цілями. Джерела фінансування та їх характеристика. Класифікація форм фінансування. Вартість капіталу та структура фінансування. Аналіз зобов'язань та фінансових кovenantів. Роль фінансових та нефінансових показників. Основні фінансові коефіцієнти як база для оцінки зобов'язань. Ключові фінансові показники ефективності. Побудова системи фінансових індикаторів. Зв'язок із фінансовою звітністю та показниками сталого розвитку.

Тема 10. Оцінка безперервності діяльності та складання прогнозних фінансових звітів (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК08, СК09, СК11, ПРН01, ПРН10, ПРН14, ПРН17, ПРН20)

Припущення про безперервність діяльності у фінансовій звітності. Діагностика безперервності діяльності за фінансовою звітністю. Прогнозування безперервності діяльності за фінансовою звітністю. Методи складання прогнозних фінансових звітів. Скорингові моделі оцінки імовірності банкрутства (моделі Аргенті та Дюрана). Виявлення ознак фіктивного банкрутства, приховування та доведення до банкрутства. Логістична Модель Банкрутства. Таємні Сигнали Банкрутства: Як Розпізнати Фінансову Катастрофу. Тестування ознак неплатоспроможності та ризику банкрутства компанії.

Тема 11. Аналіз капіталу, фінансового левериджу та моделювання стійкості зростання компанії (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК08, СК09, СК11, ПРН01, ПРН10, ПРН14, ПРН17, ПРН20)

Капітал підприємства як об'єкт управління. Економічна сутність капіталу. Цілі та принципи управління капіталом підприємств. Політика формування власного капіталу підприємства. Класифікація позикового капіталу підприємства. Управління вартістю і структурою капіталу підприємства. Визначення вартості капіталу підприємства. Концепція левериджу та аналіз пропорцій структури джерел фінансування. Формування оптимальної структури джерел фінансування. Аналіз стійкості фінансового зростання бізнесу. Аналіз стійкості розвитку бізнесу. Оцінка ризикованості боргового навантаження на фінансування діяльності підприємства за двофакторною моделлю DuPont. Аналіз джерел фінансування та оцінка їх вартості для компанії. Визначення "ціни" капіталу для підприємства.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/M/OK7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 10

Тема 12. Аналіз інвестиційних можливостей підприємства (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК08, СК09, СК11, ПРН01, ПРН10, ПРН14, ПРН17, ПРН20)

Економічна сутність інвестицій та їх класифікація. Основи управління інвестиційною діяльністю підприємства. Фінансовий менеджмент інвестиційних проєктів. Інвестиційний проєкт як об'єкт управління. Вибір стратегії фінансування інвестиційних проєктів. Розробка фінансової моделі проєкту. Критерії прийняття фінансово-інвестиційних рішень. Фінансовий контролінг у реалізації інвестиційних проєктів. Управління фінансовими інвестиціями. Особливості формування та способи управління портфелем цінних паперів. Оцінка ефективності фінансових вкладень. Фінансова комунікація та інвестор рілейшнз в управлінні інвестиціями

Змістовий модуль 4.

Тема 12. Оцінка вартості бізнесу та ринкової ефективності компанії. Визначення вартості грошей в часі (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК08, СК09, СК11, ПРН01, ПРН10, ПРН14, ПРН17, ПРН20)

Основні види вартості бізнесу: Ринкова вартість – визначається на основі поточних ринкових умов. Балансова вартість – базується на даних фінансової звітності. Інвестиційна вартість – враховує інтереси конкретного інвестора. Оцінка за справедливою вартістю здійснюється на основі трьох підходів: ринковий; витратний; доходний. Метод вільних грошових потоків до фірми (FCFF) застосовується для: оцінки теперішньої вартості бізнесу; розрахунку термінальної вартості в постпрогнозному періоді. Оцінка гудвілу є актуальною при злиттях і поглинаннях для визначення нематеріальної доданої вартості бізнесу. Додаткові аналітичні інструменти: аналіз опціонів на акції; розрахунок чистого прибутку на акцію (EPS); аналіз податкової політики; оцінка чистого прибутку та самофінансування; стратегія підтримки рентабельності власного капіталу. EBITDA-аналітика (EBITDA margin – операційна рентабельність; Debt/EBITDA – боргове навантаження; Loan productivity by EBITDA – ефективність використання позикових коштів). Гіпотеза ефективного ринку (ЕМН) розглядається як теоретична основа для оцінки акцій, що враховує ступінь ефективності фінансових ринків. Методичний інструментарій оцінювання вартості грошей у часі та його застосування у фінансових розрахунках. Визначення майбутньої вартості грошей у фінансових розрахунках. Визначення теперішньої вартості грошей у фінансових розрахунках

Тема 14. Аналіз конкурентоспроможності підприємства (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК08, СК09, СК11, ПРН01, ПРН10, ПРН14, ПРН17, ПРН20)

Аналізу конкурентоспроможності із застосуванням бальної оцінки за чотирма групами КРІ підприємства, функціонально-вартісного аналізу продукту, канви бізнес-моделі, VRIO-аналізу ресурсів

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 11

Тема 15. Ризик-орієнтований підхід у фінансовому аналізі (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК08, СК09, СК11, ПРН01, ПРН10, ПРН14, ПРН17, ПРН20)

Теоретичні основи ризику та ризик-орієнтованого підходу. Особливості ризику та ризик-орієнтованого підходу у фінансовому аналізі. Процес оцінювання ризиків на основі ризик-орієнтованого підходу. Документування ризик-орієнтованого підходу у фінансовому аналізі.

Тема 16. Аналіз та управління фінансовими ризиками підприємства (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК08, СК09, СК11, ПРН01, ПРН10, ПРН14, ПРН17, ПРН20)

Передумови аналізу та управління фінансовими ризиками. Аналіз кредитного ризику та ризику ліквідності. Аналіз ринкових фінансових ризиків. Проактивне управління фінансовими ризиками.

Тема 17. Аналіз корпоративної звітності та бізнес-діагностика ефективності діяльності корпорації. Аналіз звітності підприємства зі сталого розвитку (ЗК03, ЗК06, ЗК08, ЗК11, СК01, СК05, СК07, СК08, СК09, СК11, ПРН01, ПРН10, ПРН14, ПРН17, ПРН20)

Поняття корпоративної звітності, елементи її змісту, ключові напрямки аналізу та панель КРІ корпоративної звітності. Застосовано техніку контент-аналізу документів для огляду інтегрованого звіту корпорації. Процедура бізнес-діагностики фінансової безпеки корпорації з використанням інструментів скорингової оцінки та багатофакторного дискримінантного аналізу. Аналіз звітності підприємства зі сталого розвитку.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 12

РЕКОМЕНДАЦІЇ для проведення практичних занять

Тема 1. Сутність та місце облікової інформації в управлінні підприємством.

План семінарського заняття:

Сутність обліково-аналітичної інформації та її класифікація для потреб управління підприємством. Місце та роль облікової інформації в управлінні підприємством. Вимоги до обліково-аналітичної інформації. Релевантність облікової інформації та її вплив на прийняття управлінських рішень. Якісні характеристики облікової інформації. Методи забезпечення якості сучасних систем обліку, застосування внутрішнього контролю для підвищення надійності даних. Оцінка якості облікової інформації.

Навчальні завдання:

ТЕСТИ

I. Питання першого рівня складності	
Обведіть номер правильної відповіді	
1) Релевантними є витрати які залежать від прийняття управлінських рішень: а) так; б) ні	2) Процес прийняття управлінських рішень в умовах обмеженості ресурсів передбачає визначення альтернативних витрат: а) так; б) ні
II. Питання другого рівня складності	
Обведіть номер правильної відповіді	
1) Назвіть групи витрат які залежать або не залежать від управлінських рішень: а) релевантні і нерелевантні; б) контрольовані і неконтрольовані; в) витрати на продукцію і витрати періоду; г) постійні та змінні.	2) Нерелевантні витрати – це: а) витрати, величина яких не залежить від прийняття рішення; б) витрати, загальний розмір яких зростає або зменшується прямо пропорційно зміні обсягу виробництва; в) витрати, які вимагають сплати грошей або витрачання інших активів і відображаються в бухгалтерських регістрах у міру їх виникнення; г) витрати, величина яких не залежить від прийняття рішення.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/M/OK7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 13

III. Питання третього рівня складності.	
<i>Доповнити твердження, вписавши одно слово у відповідному відмінку</i>	
1) _____ – це процес обміну інформації між суб'єктами.	
2) Процес прийняття управлінських рішень містить в собі _____ етапів.	
IV. Питання четвертого рівня складності. Тестові завдання на відповідність (4 бали за правильну відповідь)	
<i>Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв</i>	
2) Витрати та їх характеристика	
Види витрат	Характеристика виду витрат
1. Релевантні витрати	А. Витрати, величина яких може бути змінена внаслідок прийняття рішення
2. Нерелевантні витрати	Б. Витрати, які вимагають сплати грошей або витрачання інших активів і відображаються в бухгалтерських регістрах в міру їх виникнення
3. Дійсні витрати	В. Витрати, величина яких не залежить від прийняття рішення
4. Можливі витрати	Г. Вигода, яка втрачається, коли вибір одного напрямку дії вимагає відмовитись від альтернативного рішення

ВПРАВИ

Вправа 1.1

Необхідно обрати найбільш ефективний шлях залучення грошових коштів підприємством. При вирішенні завдання обов'язково визначити фактори впливу на прийняття кожного з альтернативних варіантів, необхідну (суттєву) облікову інформацію для прийняття управлінського рішення, скласти відповідну внутрішню управлінську звітність та встановити наслідки, які отримає підприємство від прийняття кожного з альтернативних варіантів. Встановити причини, які призвели до даної ситуації на підприємстві.

ТзОВ «Артеміда» є товариством колективної форми власності та створене шляхом реорганізації (виділення) в грудні 2021 року. Юридична та фактична адреса підприємства знаходиться в місті Житомирі. Засновниками товариства на посаду директора підприємства наймано сторонню особу – Артеменко А.А. У зв'язку з неефективним управлінням ресурсами підприємства в жовтні місяці 2022 року ТзОВ «Артеміда» зіткнулося з проблемою невиваження грошових коштів для продовження власної діяльності в сумі 100 тис. грн. Перед управлінським персоналом підприємства поставлено на оперативне вирішення завдання: обрати найбільш оптимальний для підприємства шлях одержання грошових коштів для ТзОВ «Артеміда».

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 14

Альтернативні варіанти одержання грошових коштів:

1) витребування погашення існуючої заборгованості дебіторів підприємства;

Для прийняття рішення щодо пошуку резервів залучення грошових коштів для ТзОВ «Артеміда» управлінському персоналу головним бухгалтером надано бухгалтерську інформацію (надається додатково до завдання).

Додаткова умова: у підприємства є можливість здати в операційну оренду будівлю цеху за орендну плату в розмірі 10 тис. грн., крім того ПДВ.

Готова продукція та товари реалізуються з торговою надбавкою 25 %.

Вправа 1.2

Розробити проєкт положення про комунікаційну взаємодію на прикладі діяльності одного з провідних підприємств Житомирщини та враховуючи специфіку його організаційної та виробничої структури як основи організації внутрішнього електронного документообороту. Розробити форми внутрішньої звітності для Вашого підприємства та скласти графік подання внутрішньої звітності.

Вправа 1.3. (продовження задачі 1.1)

Необхідно обрати найбільш ефективний шлях залучення грошових коштів підприємством. При вирішенні завдання обов'язково визначити фактори впливу на прийняття кожного з альтернативних варіантів, необхідну (суттєву) облікову інформацію для прийняття управлінського рішення, скласти відповідну внутрішню управлінську звітність та встановити наслідки, які отримає підприємство від прийняття кожного з альтернативних варіантів. Встановити причини, які призвели до даної ситуації на підприємстві.

ТзОВ «Артеміда» є товариством колективної форми власності та створене шляхом реорганізації (виділення) в грудні 2021 року. Юридична та фактична адреса підприємства знаходиться в місті Житомирі. Засновниками товариства на посаду директора підприємства наймано сторонню особу – Артеменко А.А. У зв'язку з неефективним управлінням ресурсами підприємства в жовтні 2022 року ТзОВ «Артеміда» зіткнулося з проблемою невивантаження грошових коштів для продовження власної діяльності в сумі 100 тис. грн. Перед управлінським

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 15

персоналом підприємства поставлено на оперативне вирішення завдання: обрати найбільш оптимальний для підприємства шлях одержання грошових коштів для ТзОВ «Артеміда».

Альтернативні варіанти одержання грошових коштів:

- 1) поповнення статутного капіталу за рахунок внесків засновників;
- 2) реалізація частини майна підприємства;
- 3) залучення позикових коштів (одержання кредиту в банку).

Для прийняття рішення щодо пошуку резервів залучення грошових коштів для ТзОВ «Артеміда» управлінському персоналу головним бухгалтером надано бухгалтерську інформацію (надається додатково до завдання).

Додаткова умова: у підприємства є можливість здати в операційну оренду будівлю цеху за орендну плату в розмірі 10 тис. грн., крім того ПДВ.

Готова продукція та товари реалізуються з торговою надбавкою 25 %.

Розв'язок вправи оформити у вигляді внутрішньої бухгалтерської звітності, враховуючи якісні вимоги облікової інформації та поняття її релевантності.

Контрольні питання

1. Які якісні характеристики облікової інформації?
2. Яким чином оцінити якість облікової інформації.
3. Назвіть етапи облікових комунікацій?
4. Назвіть елементи облікових комунікацій?
5. Охарактеризуйте якісні характеристики облікової інформації.
6. Що таке релевантність облікової інформації?

Тема 2. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством та цифрові технології в інформаційній системі управління підприємством та цифрові технології

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ:

Бухгалтерський облік як спосіб відображення економічних явищ і процесів. Завдання та функції бухгалтерського обліку в управлінні підприємством, впровадження цифрових технологій у процес збору та обробки

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 16

інформації. Сучасний інструментарій корпоративного обліку за сегментами. Моделювання – як інструмент формування показників звітності, застосування цифрових технологій для прогнозування.

Навчальні завдання

ТЕСТИ

І. Питання першого рівня складності: альтернативні тестові завдання	
1) Дані корпоративного обліку лежать в основі корпоративної звітності: так; ні	2) Вартість підприємства є одним із головних об'єктів корпоративного обліку: так; ні
3) Інформація за сегментами – це інформація, що характеризує певний вид діяльності підприємства за певних господарських умов: так; ні	4) Сегментування безпосередньо пов'язане з потребою зовнішніх користувачів в інформації, сформованої в розрізі різних сегментів: так; ні
5) Сегментування передбачає вибір цільових сегментів в якості об'єктів контролю: так; ні	6) Обліковою політикою не визначаються види сегментів: так; ні
7) Найкращими для бухгалтерського обліку є моделі, які дозволяють оптимізувати дані: так; ні	8) За ступенем узагальнення всі облікові моделі можна розділити на ізоморфні та гомоморфні: так; ні
9) Чим детальніший поділ за обліковими ознаками, ти менше можливостей створюється для досягнення цілей контролю: так; ні	10) В цілях формування звітності підприємства процес моделювання характеризується обраною підприємством формою ведення обліку: так; ні
11) Процес оцінки представляє собою процедуру присвоєння об'єктам бухгалтерського обліку певних грошових величин: так; ні	12) Залишкова вартість основних засобів – це співвідношення між первісною вартістю основних засобів та сумою нарахованого зносу: так; ні
13) Значення оцінки як інструменту управління реалізується через функції, що нею виконуються: так; ні	14) Щоб визначити тенденції змін у фінансовому стані підприємства оцінка не повинна забезпечувати порівнянність об'єктів обліку: так; ні
15) Пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх	16) Консолідована облікова інформація покликана розробляти технологічні засади

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 17

виробництво та придбання: так; ні	створення інформаційного продукту: так; ні
17) Консолідовану фінансову звітність не складають за даними фінансової звітності групи підприємств: так; ні	18) Структурне групування – це встановлення складу (структури) якісно однорідної сукупності за певною ознакою: так; ні
19) Окремим аспектом підвищення релевантності облікової інформації є її трансформація відповідно до концептуальних умов: так; ні	20) Наявна єдина методика проведення трансформації фінансової звітності у звітність згідно МСФЗ: так; ні
II. Питання другого рівня складності: тестові завдання з множинним запитом	
1) Сучасними передумовами розвитку корпоративного обліку та звітності є: а) створення акціонерних товариств; б) глобалізація бізнесу; в) розвиток засобів зв'язку; г) створення фондових та товарних бірж	2) На сучасному етапі розвитку корпоративного обліку та звітності головними їх об'єктами є: а) акціонерний капітал; б) фінансові інструменти; в) похідні цінні папери; г) інтелектуальна власність
3) Створений для єдиних цілей компонент діяльності підприємства, виділений із загальної організаційної структури по ряду параметрів і критеріїв діяльності, що характеризується певними обліково-звітними даними – це: а) структурний підрозділ бухгалтерської служби; б) планово-економічний відділ підприємства; в) відділ підприємства; г) сегмент господарської діяльності	4) Відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та/або продажу певного виду продукції, яка відрізняється від інших економічними і політичними умовами географічного регіону: а) географічний сегмент; б) господарський сегмент; в) пріоритетний сегмент; г) допоміжний сегмент
5) Сегментування господарської діяльності пов'язане із задоволенням інформаційних потреб: а) вищого управлінського персоналу; б) внутрішніх користувачів; в) зовнішніх користувачів; г) внутрішніх та зовнішніх користувачів	6) Географічний збутовий сегмент виділяється за: а) місцем розташування ринків збуту; б) місцем розташування покупців продукції; в) місцем розташування покупців товарів; г) всі відповіді правильні
7) Облікові моделі за ступенем узагальнення поділяються на: а) аналітичні та іконографічні;	8) Облікові моделі за формою поділяються на: а) аналітичні та іконографічні; б) однозначні та ітераційні;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 18

б) однозначні та ітераційні; в) ізоморфні та гомоморфні; г) функціональні та структурні	в) ізоморфні та гомоморфні; г) функціональні та структурні
9) Облікові моделі, які відображають методологічні основи ведення обліку і, як наслідок, пов'язані з обліковою політикою – це: а) економіко-математичні моделі; б) економіко-організаційні моделі; в) обліково-економічні моделі; г) структурні моделі	10) Облікові моделі, що засновані на структурній схожості об'єкта і моделі, що точно описує стан і поведінку об'єкта або процесу – це: а) функціональні моделі; б) обліково-економічні моделі; в) структурні моделі; г) економіко-організаційні моделі
11) Облікові моделі, що побудовані на основі подвійного запису, відображають економічну сутність об'єкта чи процесу – це: а) обліково-економічні моделі; б) економіко-організаційні моделі; в) економіко-математичні моделі; г) функціональні моделі	12) Сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами – це: а) справедлива вартість; б) ліквідаційна вартість; в) чиста реалізаційна вартість; г) фактична вартість
13) У фінансовій звітності дебіторська заборгованість за продукцію відображається у двох оцінках: а) за первісною вартістю і ліквідаційною вартістю; б) за первісною вартістю і чистою реалізаційною вартістю; в) за первісною вартістю і справедливою вартістю; г) за справедливою вартістю і чистою реалізаційною вартістю	14) Вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці – це вимоги принципу: а) історичної (фактичної) собівартості; б) безперервності; в) єдиного грошового вимірника; г) обачності
15) Інтегровані різнотипні облікові дані, які складають адекватну інформаційну модель господарської діяльності – це: а) зведена облікова інформація; б) підсумкова облікова інформація; в) узагальнена облікова інформація; г) консолідована облікова інформація	16) Процес консолідації облікової інформації включає: а) фізичну та логічну консолідацію; б) внутрішню та зовнішню консолідацію; в) пряму та непряму консолідацію; г) ретроспективну, оперативну та перспективну консолідацію
17) Виділення однорідних економічних груп або типів явищ, спільних ознак та відмінностей між ними – це: а) типологічне групування; б) структурне групування; в) аналітичне групування;	18) Вивчення наявності та наряду взаємозв'язку між ознаками, покладеними в основу групування – це: а) типологічне групування; б) структурне групування; в) аналітичне групування;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04-05.01/D1.00.1/М/ОК7-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 19

г) комбіноване групування	г) комбіноване групування
19) Ведення обліку господарських операцій за двома і більше системами стандартів – це: а) трансформація бухгалтерської звітності; б) повна трансформація бухгалтерської звітності; в) часткова трансформація бухгалтерської звітності; г) конверсія	20) Варіант трансформації показників фінансової звітності, який передбачає надання звітності в національній валюті з відповідним коригуванням, що відображає зміну купівельної спроможності грошей – це: а) конверсія; б) повна трансформація фінансової звітності; в) повна трансформація з урахуванням гіперінфляції; г) повна трансформація з урахуванням вимог щодо перерахунку показників фінансової звітності в іноземну валюту

ІІІ. Питання третього рівня складності: тестові завдання відкритого типу (твердження з невідомою змінною)

1. _____ – інформація, що характеризує певний вид діяльності підприємства в певних господарських умовах.
2. _____ – відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та/або продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг) у конкретному економічному середовищі, яка відрізняється від інших: економічними і політичними умовами географічного регіону; взаємозв'язком між діяльністю в різних географічних регіонах; територіальним розташуванням виробництва продукції (робіт, послуг) або покупців продукції (товарів, робіт, послуг); характерними для географічного регіону ризиками діяльності; правилами валютного контролю і валютними ризиками в таких регіонах.
3. _____ – відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та/або продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг), яка відрізняється від інших: видом продукції (товарів, робіт, послуг); способом отримання доходу (способом розповсюдження продукції, товарів, робіт, послуг); характером виробничого процесу; характерними для цієї діяльності ризиками; категорією покупців.
4. Якщо організаційна структуризація виробничих та інших відокремлених підрозділів підприємства побудована за видами продукції (товарів, робіт, послуг), що виробляється, то пріоритетним визнається _____ вид сегмента, а допоміжним – _____.
5. _____ – уніфікована система документів, правил, вказівок, загальних принципів, що стосуються організації та результатів діяльності компанії, створена для внутрішнього користування з метою досягнення оптимального ступеня впорядкованості у певній галузі.
6. _____ – метод бухгалтерського обліку, що дозволяє вивчати факти господарського життя і господарські процеси не прямо і не безпосередньо, а через спеціально створені їх образи і описи – символи
7. До облікових моделей, на основі яких можна вивчити суть бухгалтерського обліку як інформаційної системи і як виду професійної діяльності, відносять

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/M/OK7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 20

_____.	
8. _____	– науково-обґрунтована думка суб'єкта обліку про вартість об'єкта, що ним оцінюється, а також процес визначення вартості об'єкта.
9. _____	– визначена на підприємстві діючим наказом про облікову політику послідовність процесу оцінки вартості об'єктів обліку, яка включає в себе наступні етапи: визначення об'єкта, предмета, мети і функції оцінки, розробку способів оцінки, визначення шляху найкращого та найбільш ефективного застосування способу, збір та аналіз необхідної інформації, співставлення вартостей, отриманих різними способами і встановлення найбільш вірогідної вартості майна, яке оцінюється, складання висновку, одержаного від оцінки фінансового результату.
10. _____	– одержані з низки джерел та системно інтегровані різнотипні облікові дані, які в сукупності наділені ознаками повноти, цілісності, несуперечності та складають адекватну інформаційну модель господарської діяльності з метою її аналізу опрацювання та ефективного використання в процесах підтримки прийняття управлінських рішень.
IV. Питання четвертого рівня складності: тестові завдання на відповідність	
1. Передумови розвитку корпоративного обліку та його об'єкти:	
Передумови розвитку корпоративного обліку: 1. Створення акціонерних товариств. 2. Промислові революції, розвиток банківської системи та створення бірж. 3. Інтернаціоналізація виробництва і капіталу. 4. Інформаційна революція	Об'єкти корпоративного обліку: А. Акціонерний капітал, фінансові інструменти, трансакційні витрати. Б. Акціонерний капітал, акції, розрахунки з акціонерами. В. Нематеріальні активи, ділова репутація, похідні цінні папери. Г. Біржова капіталізація, інтелектуальна власність, економічний прибуток
2. Класифікація сегментів:	
Види сегментів: 1. Географічний сегмент. 2. Господарський сегмент. 3. Пріоритетний сегмент. 4. Допоміжний сегмент	Характеристика: А. Відокремлювана частина діяльності підприємства, яка відрізняється від інших видом продукції (товарів, робіт, послуг). Б. Відокремлювана частина діяльності підприємства, інформація про яку у фінансовій звітності розкривається більш деталізовано. В. Відокремлювана частина діяльності підприємства, інформація про яку у фінансовій звітності розкривається менш деталізовано. Г. Відокремлювана частина діяльності підприємства, яка відрізняється від інших економічними і політичними умовами географічного регіону
3. Етапи побудови підсистеми сегментного обліку:	
Етапи сегментного обліку: 1. Ідентифікація звітних сегментів підприємства. 2. Дослідження підстав та об'єктів сегментування діяльності.	Організаційні аспекти: А. Ідентифікація інформаційних потреб внутрішніх користувачів щодо діяльності сегмента. Б. Встановлення фактів відособленої діяльності

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/M/OK7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 21

3. Виділення звітних сегментів щодо функціонування яких повинна складатися зовнішня сегментна звітність.	здатної приносити економічні вигоди, по якій можуть бути сформовані фінансові показники.
4. Виділення сегментів щодо функціонування яких повинна складатися внутрішня сегментна звітність	В. Ідентифікація інформаційних потреб зовнішніх користувачів щодо діяльності сегмента. Г. Визначення питомої ваги виручки окремого сегмента у загальній виручці доходів підприємства

4. Види сегментного обліку та звітності:

Види сегментного обліку: 1. Сегментний облік за зонами діяльності. 2. Сегментний облік за видами діяльності. 3. Сегментний облік за носіями витрат. 4. Сегментний облік за потребами управління	Характеристика: А. Систематизація інформації про об'єми реалізації в місцях знаходження покупців. Б. Систематизація інформації про витрати відносно конкретних видів продукції, замовлень. В. Систематизація інформації про виробництво окремих видів продукції. Г. Систематизація інформації про діяльність сегментів відповідно до потреб управлінського персоналу
---	--

5. Класифікація облікових моделей:

Класифікаційна ознака: 1. За ступенем узагальнення. 2. За формою. 3. За підходом до вирішення завдань. 4. За типами облікових завдань	Види облікових моделей: А. Інформаційні, аналітичні, контрольні. Б. Однозначні та ітераційні. В. Аналітичні та іконографічні. Г. Ізоморфні та гомоморфні
---	--

6. Види моделей в бухгалтерському обліку:

Види моделей: 1. Економіко-організаційні моделі. 2. Економіко-математичні моделі. 3. Обліково-економічні моделі. 4. Функціональні моделі	Характеристика: А. Відображають функціональні характеристики об'єкта і процесу, що моделюється. Б. Відображають методологічні основи ведення обліку і, як наслідок, пов'язані з обліковою політикою. В. Побудовані з використанням методів чисельного лінійного програмування. Г. Побудовані на основі подвійного запису, відображають економічну сутність об'єкта чи процесу
--	---

7. Компоненти моделей бухгалтерського обліку:

Компоненти: 1. Організація. 2. Методологія. 3. Методика. 4. Технологія	Склад компонентів: А. Сукупність способів та прийомів виконання облікової роботи, склад бухгалтерських регістрів, взаємозв'язок синтетичного та аналітичного обліку. Б. Процес обробки облікової інформації для визначення найбільш ефективного поєднання процедур при використанні комп'ютерної техніки. В. Елементи облікового процесу, структура облікового апарату, розподіл обов'язків між бухгалтерами.
--	--

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 22

	Г. Структура фіксації господарських операцій на рахунках, кореспонденції рахунків, що викликані визначеними господарськими операціями
8. Вимоги до оцінки в бухгалтерському обліку:	
Вимоги: 1. Адекватність. 2. Єдність. 3. Доречність. 4. Надійність	Зміст: А. Відсутність помилок в об'єктивному відображенні фактів господарського життя. Б. Здатність впливати на рішення користувачів та можливість оцінки минулих, теперішніх та майбутніх подій. В. Для визначення вартості однорідних активів всі підприємства повинні застосовувати пристосовані для таких цілей методи оцінки. Г. Забезпечує об'єктивну відповідність грошового виразу об'єкта обліку затрат живої і уречовленої праці
9. Принципи бухгалтерського обліку, що регулюють особливості вибору методів оцінки об'єктів обліку:	
Принципи бухгалтерського обліку: 1. Обачність. 2. Безперервність. 3. Історична (фактична) собівартість. 4. Періодичність	Зміст принципу бухгалтерського обліку: А. Застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства. Б. Можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності. В. Оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі. Г. Пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання
10. Види групування облікової інформації:	
Види групування: 1. Типологічне групування. 2. Структурне групування. 3. Аналітичне групування. 4. Комбіноване групування	Характеристика: А. Встановлення складу (структури) якісно однорідної сукупності за певною ознакою. Б. Виділення однорідних економічних груп або типів явищ, спільних ознак та відмінностей між ними. В. Вивчення наявності та напряму взаємозв'язку між ознаками, покладеними в основу групування. Г. Поєднання принципів типологічного, структурного та аналітичного групування
V. Питання п'ятого рівня складності. Ситуаційні завдання	
1. Підприємство здійснює виробництво та реалізацію готової продукції через власну торговельну мережу в трьох областях України. Обсяг реалізації за звітний період становить 12 млн. грн.	2. Підприємство здійснює виробництво та реалізацію трьох видів продукції. Вартість активів підприємства становить 5 млн. грн. Для виробництва та реалізації продукції №1 використовуються активи вартість, яких становить

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 23

(область №1 – 9,5 млн. грн.; область №2 – 1,5 млн. грн.; область №3 – 1 млн. грн.). Підприємство має право виділити у звітний географічний сегмент торгівельну мережу: 1) в області №1; 2) в області №2; 3) в області №1 та №2; 4) в усіх областях.	4,2 млн. грн.; продукції №2 – 0,4 млн. грн.; продукції №3 – 0,4 млн. грн. Підприємство має право виділити у звітний господарський сегмент виробництво: 1) продукції №1; 2) продукції №2; 3) продукції №3; 4) всіх видів продукції
3. Джерелом отримання доходів підприємства є реалізація продукції через торгівельну мережу та через Інтернет. Виручка від реалізації продукції за звітний період становить 7,7 млн. грн. (виручка від реалізації через торгівельну мережу – 0,7 млн. грн.; виручка від реалізації через Інтернет – 7,0 млн. грн.). Підприємство має право виділити у звітний сегмент реалізацію продукції (спосіб отримання доходу; спосіб розповсюдження продукції): 1) реалізацію продукції через торгівельну мережу у географічний звітний сегмент; 2) реалізацію продукції через торгівельну мережу у господарський звітний сегмент; 3) реалізацію продукції через мережу Інтернет у географічний звітний сегмент; 4) реалізацію продукції через мережу Інтернет у господарський звітний сегмент	4. Джерелом отримання доходів підприємства є реалізація продукції через торгівельну мережу та через Інтернет. Виручка від реалізації продукції за звітний період становить 7,7 млн. грн. (виручка від реалізації через торгівельну мережу – 0,7 млн. грн.; виручка від реалізації через Інтернет – 7,0 млн. грн.). Вартість активів підприємства становить 3 млн. грн. Для виробництва та реалізації продукції через торгівельну мережу використовуються активи вартістю 1,9 млн. грн.; через мережу Інтернет – 1,1 млн. грн. Підприємство має право виділити у звітний господарський сегмент: 1) реалізацію продукції через торгівельну мережу; 2) реалізацію продукції через мережу Інтернет; 3) реалізацію продукції через торгівельну мережу та мережу Інтернет; 4) немає право виділяти звітні сегменти
5. Вартість необоротних активів підприємства становить 5,3 млн. грн.; оборотних активів – 1,7 млн. грн. Величина власного капіталу – 5,0 млн. грн., зобов'язань – 2,0 млн. грн. В наступному звітному періоді підприємство планує збільшити прибутковість на 10%, в результаті чого відбудеться зростання нерозподіленого	6. Потенційна фінансово-господарська діяльність підприємства в майбутньому звітному періоді буде характеризуватися наступними показниками: активи – 5,0 млн. грн.; власний капітал – 3,0 млн. грн.; позиковий капітал – 2,0 млн. грн.; витрати 6,0 млн. грн. Який повинен бути розмір доходів підприємства для того щоб рентабельність його господарської діяльності становила 10%: 1) 6,5 млн. грн.;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 24

прибутку на 0,3 млн. грн. Збільшення прибутковості призведе до зростання вартості предметів праці на 1,1 млн. грн. За умови потенційної незмінності інших статей активу та пасиву балансу підприємства орієнтовна величина кредиторської заборгованості за короткостроковими банківськими кредитами становитиме: 1) 1,0 млн. грн.; 2) 0,8 млн. грн.; 3) 0,6 млн. грн.; 4) 0,4 млн. грн.	2) 6,0 млн. грн.; 3) 5,5 млн. грн.; 4) 5,0 млн. грн.
7. Потенційна фінансово-господарська діяльність підприємства в майбутньому звітному періоді буде характеризуватися наступними показниками: необоротні активи – 5,0 млн. грн.; оборотні активи – 1,0 млн. грн.; власний капітал – 3,0 млн. грн.; доходи – 7,0 млн. грн.; витрати 6,0 млн. грн. Яка повинна бути величина позикового капіталу: 1) 1,5 млн. грн.; 2) 2,0 млн. грн.; 3) 2,5 млн. грн.; 4) 3,0 млн. грн.	8. Потенційна фінансово-господарська діяльність підприємства в майбутньому звітному періоді буде характеризуватися наступними показниками: оборотні активи – 1,0 млн. грн.; активи – 6,0 млн. грн.; позиковий капітал – 2,0 млн. грн.; доходи – 7,0 млн. грн. Яка повинна бути величина витрат щоб рентабельність необоротних активів становила не менше 10%: 1) 5,0 млн. грн.; 2) 5,5 млн. грн.; 3) 6,0 млн. грн.; 4) 6,5 млн. грн.
9. Керівництвом та бухгалтерією підприємства прийнято рішення про зміну методу нарахування амортизації з метою мінімізації бази оподаткування податком на прибуток. Беручи до уваги наступні дані: первісна вартість виробничого обладнання – 122000,00 грн., ліквідаційна вартість – 2000,00 грн., сума нарахованого зносу за попередні періоди – 24500,00 грн., плановий обсяг випуску – 100000 одиниць готової продукції, фактичний обсяг випуску за досліджуваний місяць – 3400,00 грн., термін корисного використання – 12 років, термін використання об'єкта, що залишився –	10. Керівництвом та бухгалтерією підприємства прийнято рішення про зміну методу нарахування амортизації з метою мінімізації бази оподаткування податком на прибуток. Беручи до уваги наступні дані: первісна вартість виробничого обладнання – 122000,00 грн., ліквідаційна вартість – 2000,00 грн., сума нарахованого зносу за попередні періоди – 24500,00 грн., плановий обсяг випуску – 100000 одиниць готової продукції, фактичний обсяг випуску за досліджуваний місяць – 3400,00 грн., термін корисного використання – 12 років, термін використання об'єкта, що залишився – 10 років та враховуючи обмеження у застосуванні методів нарахування амортизації, що визначені податковим законодавством найприйнятнішим методом є:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 25

10 років та враховуючи обмеження у застосуванні методів нарахування амортизації, що визначені податковим законодавством найприйнятнішим методом є: 1) прямолінійний метод; 2) метод зменшення залишкової вартості; 3) метод прискореного зменшення залишкової вартості; 4) кумулятивний метод	1) прямолінійний метод; 2) метод зменшення залишкової вартості; 3) метод прискореного зменшення залишкової вартості; 4) виробничий метод
---	---

Контрольні питання

1. Що таке проєкт овані фінансові звіти? Які підходи до підготовки проєкт ованих фінансових звітів ви знаєте?
2. Назвіть методики підготовки статей проєкт ованої фінансової звітності?
3. Як класифікуються і прогножуються статті проєкт ованого звіту про фінансові результати з допомогою метода процента від продажу?
4. Як визначаються статті проєкт ованого звіту про фінансові результати з допомогою методу лінійної регресії?
5. З яких етапів складається прогнозування складових елементів бізнесу?
6. Дайте характеристику методиці підготовки проєкт ованого балансу з допомогою метода процента від продажу?
7. У чому полягає зміст методики уточнення показників проєкт ованого балансу в процесі проведення стратегічного аналізу фінансових потреб?

Тема 3. Принципи, методики і техніки підготовки управлінської бухгалтерської звітності.

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ:

Сучасні підходи та принципи до формування управлінської бухгалтерської звітності. Види управлінської бухгалтерської звітності та категорії формування її показників. Методичні підходи до формування бухгалтерської управлінської звітності, використання цифрових інструментів для автоматизації процесів. Оцінка і її роль в інтерпретації показників звітності для потреб управління. Трансформація і консолідація показників звітності бухгалтерського обліку для формування інформації в процесі управління підприємством.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 26

Навчальні завдання

ТЕСТИ

I. Питання першого рівня складності: альтернативні тестові завдання	
1. Інформаційні облікові потоки за ієрархічним рівнем поділяються на однорівневі та багаторівневі. А) так; Б) ні.	2. Усунення шумів та комунікаційних бар'єрів сприйняття облікового повідомлення є першим етапом комунікаційного процесу: 1) так 2) ні
3. Здійснення кодування та декодування облікової інформації є одним з етапів комунікаційного процесу: 1) так 2) ні	4. Інформаційні облікові потоки залежно від носія інформації поділяються на документальні, електронні та усні. 1) так 2) ні
5. Вибір джерела або суб'єкта є одним з етапів комунікаційного процесу: 1) так 2) ні	6. Всі інформаційні облікові потоки повинні розкривають реальний стан об'єкта управління згідно з якісною вимогою оперативності: 1) так 2) ні
7. Надлишкова нерелевантна інформація, яка відволікає увагу управлінського персоналу та вимагає витрачання часу на її опрацювання називається хвилиєю інформації : 1) так 2) ні	8. Комунікаційний канал - реальна або уявна лінія зв'язку (контакту), за якою повідомлення рухаються від комунікатора до реципієнта: 1) так 2) ні
9. Комунікація – це процес обміну інформацією між суб'єктами : 1) так 2) ні	10. Першим етапом комунікаційного процесу є передача інформаційних сигналів : 1) так 2) ні
11. Під реципієнтом розуміють суб'єкта що виставляє інформаційний запит: 1) так 2) ні	
II. Питання другого рівня складності: тестові завдання з множинним запитом	
1) Відносно стану об'єкту управління облікові потоки поділяються на: а) випереджаючі, синхронні, наступні; б) однорівневі, багаторівневі; в) дискретні, регулярні; г) внутрішні, зовнішні, міжсистемні.	2) Залежно від носія інформації інформаційні облікові потоки поділяються на: а) однорівневі; б) регламентовані; в) внутрішні; г) електронні.
3) Етап комунікаційного процесу «визначення каналу передачі облікового повідомлення» включає:: а) вибір типу комунікаційної мережі; б) структуризація формальних і неформальних каналів; в) формування механізму передачі	4) Перешкоди на шляху передачі інформації, що ускладнюють сприйняття та розуміння відсланого облікового повідомлення називаються: а) комунікаційною огорожею; б) комунікаційними бар'єрами; в) шумом; г) комунікаційною мережею.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 27

облікового повідомлення; г) всі відповіді вірні.	
III. Питання третього рівня складності.	
1) _____ – перешкоди на шляху передачі інформації між партнерами по спілкуванню, що ускладнюють сприйняття та розуміння відісланого облікового повідомлення.	
2) Одноразовий рух однотипної інформації в межах визначеного часового періоду – _____ інформаційні облікові потоки.	
3) _____ – надлишкова нерелевантна ситуація, що відволікає увагу управлінського персоналу та вимагає витратити додатковий час на опрацювання всього масиву інформації за для відбору релевантного.	
4) _____ – це викривлення облікового інформаційного сигналу через технічні параметри функціонування системи, що здійснює вплив на повідомлення, яке передається, в цілому.	
5) Інформаційний обліковий потік, який розкриває прогностичний стан об'єкту називається _____.	
6) Інформаційний обліковий потік, який формується і використовується на одному рівні називається _____.	
7) Дискретні інформаційні облікові потоки – це _____ рух однотипної інформації в межах визначеного часового періоду.	
8) _____ -це бар'єри, що утворюються в комунікаційному процесі та залежать від індивідуальних особливостей суб'єктів даного процесу через дію психофізіологічних і соціокультурних факторів впливу на сприйняття облікового інформаційного сигналу та інтерпретацію його змістовного наповнення.	
9) _____ - це вид комунікаційних бар'єрів, що спричинені впливом групи факторів, що обумовлені як типом організаційної структури, типом комунікаційної мережі підприємства, так і іншими організаційними параметрами впливу, властиві підприємству в цілому як соціотехнічній системі.	
IV. Питання четвертого рівня складності. Тестові завдання на відповідність	
1) Якісні вимоги до інформаційних облікових потоків та їх характеристика 1. Спрямованості 2. Відповідності 3. Раціональності 4. Оперативності	
А. Потік повідомлень здійснюється згідно з принципами дотримання економічної безпеки суб'єкта господарювання Б. Вчасне генерування інформації про стан об'єкту В. Інформаційні облікові потоки повинні розкривати реальний стан об'єкту управління Г. Структура інформаційного облікового потоку повинна корелюватися з цінністю інформації.	

ВПРАВИ

Вправа 3.1

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 28

Необхідно:

⇒ скласти бухгалтерські проводки та звіт про рух матеріальних цінностей.

Дані для виконання завдання:

За травень місяць ц.р. по медпункту ВАТ «Енергомережі» є наступні дані.
Залишки в медпункті: драже «Ревіт» – 3 банки, таблетки «Валідол» – 2 пачки, бинт – 15, вата – 20 упаковок.

№	Дата	Документ	Підстава	Од. вим.	Кіл- ть	Ціна, грн.
1	01.05	Накладна № 25	Надійшли зі складу: – драже «Ревіт» – таблетки «Валідол»	банок пачка	50 30	1,30 0,80
2	18.05	Накладна № 27	Надійшли зі складу – бинт стерильний – вата – йод	упак. упак. бут.	100 120 20	1,40 1,80 0,90
3	20.05.	Накладна № 30	Надійшли зі складу шприци одноразовий 2 мл	шт.	100	0,12
4	20.05	Акт № 2	Списані шприці на проведення профілактичного щеплення робітників цеху	шт.	95	0,12
5	24.05	Акт № 3	Передано водіям для поповнення аптечок – вата – бинт – таблетки «Валідол»	упак. упак. пачка	100 50 5	1,80 1,40 0,80

Звіт складається за наступною формою:

Дата, документ	Драже «Ревіт»		Таблетки «Валідол»		Бинт		Вата		і т.д.
	к-ть	сума, грн.	к-ть	сума, грн.	к-ть	сума, грн.	к-ть	сума, грн.	
Залишок									
Надійшло									
Вибуло									
Залишок									

Вправа 3.2

Необхідно:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 29

⇒ скласти баланс руху напівфабрикатів власного виробництва по механічному цеху за наступною формою:

Надходження				Вибуття			
Дата, документ	К-ть	Собівартість одиниці	Сума, грн.	Дата, документ	К-ть	Собівартість одиниці	Сума, грн.
Залишок	200	15-20					
Залишок							

Дані для виконання завдання:

За липень ц.р. механічним цехом ВАТ «Брест» виготовлено деталей: 01.07. – 180 шт., 08.07 – 340 шт., 15.07 – 210 шт., 22.07 – 200 шт., 29.07 – 215 шт.

Витрати механічного цеху за місяць – 17575,75 грн.

Передано складальному цеху: 05.07 – 300 шт., 12.07 – 310 шт., 18.07 – 270 шт., 24.07 – 150 шт., 30.07 – 215 шт.

Вправа 3.3

Необхідно:

⇒ скласти звіт про персональну відповідальність керівника механічного цеху.

Дані для виконання завдання:

Показник	За кошторисом	Фактично	Відхилення (+, -)
1. Обсяг виробленої продукції, шт.			
– підшипники	200	210	
– вали	350	320	
– форсунки	1015	1025	
2. Витрати матеріалів, грн.:			
– підшипники	400	480	
– вали	2400	2408	
– форсунки	2312	2380	
3. Відпрацьовано людино-годин:			
– підшипники	86	90	
– вали	300	325	
– форсунки	470	490	
4. Витрати на оплату праці, грн.:			

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 30

– підшипники	67	66	
– вали	234	240	
– форсунки	367	362	
5. Відпрацьовано машино-годин:			
– підшипники	16	17	
– вали	87	80	
– форсунки	135	137	
6. Витрати на утримання обладнання	245	289	
7. Цехові витрати	487	456	
8. Цехова собівартість:			
– підшипники	?	?	
– вали	?	?	
– форсунки	?	?	

Вправа 3.4

Необхідно: заповнити особовий рахунок виробничого підрозділу наступної форми.

Особовий рахунок виробничого підрозділу

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	За звітний місяць
1	Обсяг продукції: – план – фактично	нормо- годин	
2	Виробництво продукції на одного робітника: – план – фактично		
3	Чисельність бригади: – план – фактично		
4	Питома вага продукції вищої категорії якості: – план – фактично		
5	Зниження нормативної трудомісткості: – план – фактично		
6	Фонд заробітної плати: – план – фактично		
7	Витрати матеріалів і напівфабрикатів: – норма – фактично – економія (–), перевитрати (+)		
8	Фактична економія від застосування раціоналізаторських пропозицій		

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 31

9	Загальна економія (–), перевитрати (+) по бригаді (всього по рядках 6,7,8)		
---	--	--	--

Дані для виконання завдання:

Інформація про показники діяльності бригади № 1 ВАТ «Хлібзавод» за травень ц.р.

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	План (ліміт, норма)	Фактично
1	Обсяг продукції	нормо-год.	4180	4214
2	Чисельність бригади	чол.	24	22
3	Питома вага продукції вищої категорії якості	%	85	86
4	Зниження нормативної трудомісткості	нормо-год.	70	60
5	Фонд заробітної плати	грн.	4440	4400
6	Витрати матеріалів і напівфабрикатів	–	2300	2350
7	Фактична економія від застосування раціоналізаторських пропозицій	–		70

Вправа 3.5

Необхідно:

⇒ скласти звіт про виконання бюджетів для таких центрів відповідальності: начальник розкрійного цеху (Бердичів), керівник філії (Бердичів), виробничий директор АТ, генеральний директор АТ.

⇒ зробити коментар результатів діяльності начальників цехів Бердичівської філії, керівників усіх філій та директорів АТ.

Дані для виконання завдання:

Акціонерне товариство «Дюк» має офіс у Житомирі та три філії в Бердичеві, Коростені та Новоград-Волинському. Кожна філія має три цехи: розкрійний, формувальний, завершальний. Підприємство використовує систему обліку за центрами відповідальності. За роботу кожного цеху відповідає його керівник, який звітує перед керівником виробництва.

У свою чергу керівник кожної філії звітує перед виробничим директором АТ. В структурі управління АТ є також фінансовий директор і директор з маркетингу. Усі директори звітують перед генеральним директором АТ.

Нижче наведено дані про фактичні та бюджетні контрольовані накладні витрати, грн.

Центр відповідальності	Фактичні	Бюджетні
Розкрійний цех, Бердичів:		
Допоміжні матеріали	70050	105000

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 32

Додаткова заробітна плата	109500	69000
Експлуатація устаткування	32250	27000
Комунальні послуги	30150	25500
Заробітна плата майстрів	30000	30000
Разом	271950	265500
Формувальний цех, Бердичів	237000	222000
Завершуючий цех, Бердичів	315000	312000
Керівник виробництва, Бердичів	78750	76500
Новоград-Волинська філія	1014000	1009500
Коростенська філія	1083000	1072500
Виробничий директор	97500	96000
Директор з маркетингу	200400	195000
Фінансовий директор	160500	157500
Генеральний директор	114600	114600

Вправа 3.6.

Необхідно обрати найбільш ефективний шлях залучення грошових коштів підприємством. При вирішенні завдання обов'язково визначити фактори впливу на прийняття кожного з альтернативних варіантів, необхідну (суттєву) облікову інформацію для прийняття управлінського рішення, скласти відповідну внутрішню управлінську звітність та встановити наслідки, які отримає підприємство від прийняття кожного з альтернативних варіантів. Встановити причини, які призвели до даної ситуації на підприємстві.

ТЗОВ «Артеміда» є товариством колективної форми власності та створене шляхом реорганізації (виділення) в грудні 2022 року. Юридична та фактична адреса підприємства знаходиться в місті Житомирі. Підприємство в грудні 2023 року планує здійснення диверсифікації виробництва.

Перед управлінським персоналом підприємства поставлено на оперативне вирішення завдання: оцінити можливість здійснення диверсифікації виробництва ТЗОВ «Артеміда».

Альтернативні варіанти диверсифікації виробництва:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 33

- 1) збільшення обсягу випуску спідниць з шифону та блуз жіночих;
- 2) розпочати виробництво нових видів продукції: пальто демісезонного та чоловічих костюмів;
- 3) вихід на зовнішні ринки з існуючою та новою продукцією.

Запланований обсяг виробництва на грудень: блуз жіночих – 3000 од., спідниць з шифону – 2500 од., пальто демісезонного – 4000 од., костюмів чоловічих – 3000 од.

Планується, що в грудні 2022 р. постійні витрати підприємства зростуть на 30 % в порівнянні до витрат жовтня 2022 р. Для прийняття рішення для ТЗОВ «Артеміда» управлінському персоналу головним бухгалтером надано бухгалтерську інформацію (надається додатково до завдання).

Вправа 3.7.

Підприємство розглядає можливість впровадити інвестиційні проєкти А і Б, які вписуються в його стратегію. Вартість проєктів становить 300 тис. грн. і 200 тис. грн. відповідно. Прогнозовані прибутки за проєктом А – 60 тис. грн., за проєктом Б – 50 тис. грн. Підприємство зіткнулося з нестачею коштів для реалізації обох проєктів і може фінансувати за рахунок власних коштів лише 350 тис. грн.

Проаналізувати і дати рекомендації, що доцільніше для підприємства: впровадити один з проєктів або, скориставшись кредитом у сумі 150 тис. грн., профінансувати обидва проєкти. Відсоткова ставка за користування кредитом - 10 % річних. Аналізуючи проєкти, звернути увагу на рентабельність проєктів і власних коштів. Зробити висновки.

Контрольні питання

1. Чим управлінська звітність відрізняється від фінансової?
2. Яку структуру має управлінська звітність?
3. Які види внутрішньої звітності Ви знаєте?
4. Для чого призначена звітність про економічні результати?
5. За якими показниками може складатися результативна звітність про персональну відповідальність?

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 34

6. Яку інформацію для управління підприємством може надати фінансова звітність?

Тема 4. Облікова політика в ціноутворенні

ПЛАН СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ:

Завдання, функції ціноутворення та обліку витрат підприємства. Управління методами ціноутворення в управлінському обліку. Трансфертне ціноутворення: правова основа, податкові наслідки та контроль, системи контролю за дотриманням законодавчих вимог. Облікова політика як інструмент управління показниками фінансового стану підприємства.

Навчальні завдання:

ТЕСТИ

II. Питання другого рівня складності: тестові завдання з множинним запитом	
Обведіть номер правильної відповіді	
1. Облікова політика підприємства має враховувати: а) умови організації праці робітників та матеріальне заохочення; б) форму власності та організаційно-правову структуру; в) фінансово-майновий стан підприємства та вартість основних засобів; г) ціни на ринку енергоносіїв та відносини з податковими органами.	2. Облікова політика підприємства визначається: а) вищестоящою організацією; б) Міністерством фінансів; в) самостійно; г) держадміністрацією району та податковими органами.
3. Забезпечує перевірку стану бухгалтерського обліку у філіях і представництвах підприємства: а) перший заступник керівника підприємства; б) головний бухгалтер; в) бухгалтер з обліку праці й оплати; г) інспектор податкових органів.	4. Створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером – це: а) форма керівництва бухгалтерським обліком; б) форма організації звітності; в) форма організації бухгалтерського обліку; г) форма реалізації прав головного бухгалтера.
5. Коли керівник самостійно веде бухгалтерський облік і складає звітність, яка не оприлюднюється, – це: а) форма організації контролю звітності;	6. Документування здійснених господарських операцій проводять у структурних підрозділах і у встановлені терміни ці документи надходять у головну бухгалтерію. Така

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/M/OK7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 35

б) форма організації бухгалтерського обліку; в) необхідна умова успішного господарювання; г) обов'язкова вимога законодавства.	організація обліку: а) централізована; б) децентралізована; в) змішана; г) частково централізована.
7. Якщо філія підприємства виділена на окремий баланс, вона: а) не зобов'язана вести бухгалтерський облік; б) зобов'язана вести бухгалтерський облік; в) зобов'язана вести лише оперативний облік; г) зобов'язана вести лише податковий облік.	8. Централізовані бухгалтерії, як правило, обслуговують: а) одне підприємство чи установу; б) групу однорідних організацій; в) групу неоднорідних підприємств, установ; г) одну аудиторську фірму і групу промислових підприємств.
9. За спрощеною формою організовують свій облік: а) банки; б) університети; в) малі підприємства; г) громадяни, що займаються підприємницькою діяльністю, без створення юридичної особи.	10. Виділення окремих відділів (груп) відповідно до найважливіших ділянок облікового процесу – це структура бухгалтерії: а) міжпредметна; б) предметна; в) виробнича; г) комбінована.
11. Сформована структура бухгалтерського апарату та розподіл обов'язків між працівниками є передумовою: а) організації документообороту і форми обліку; б) вибору форми обліку і складу звітності; в) складу звітності та організації документообороту; г) організації документообороту, форми обліку, складу звітності.	12. Зміна облікової політики може відбутися за умови: 1) зміни матеріально-відповідальних осіб; 2) зміни керівника підприємства і головного бухгалтера; 3) зміни тривалості операційного циклу; 4) зміни вимог Міністерства фінансів; 5) зміни цін на енергоносії; 6) зміни статутних вимог підприємства: а) 3, 4, 6; б) 1,2,3; в) 3, 4, 5; г) 4, 5, 6.

ВПРАВИ

Вправа 4.1.

Провести дискусію за проблемними питанням:

1. Наскільки варто регламентувати облікову політику підприємства?

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 36

2. Критерії та варіанти вибору ефективної форми організації бухгалтерського обліку?

3. Передумови та напрями раціональної організації бухгалтерського обліку.

4. Чи можна, комбінуючи різні варіанти складових облікової політики, скласти ефективну програму функціонування обліку на підприємстві?

Вправа 4.2.

Складіть характеристику професійних вимог до фахівця-бухгалтера, який працює у відділі:

- а) обліку праці та її оплати;
- б) обліку необоротних активів;
- в) роботи автотранспорту;
- г) цеху рослинництва.

Вправа 4.3.

Складіть посадову інструкцію щодо виконання обов'язків бухгалтера з:

- а) обліку запасів;
- б) обліку коштів і розрахунків;
- в) обліку капітального будівництва;
- г) обліку інструментального цеху.

Вправа 4.4.

Розробіть на прикладі певного підприємства проєкт наказу керівника про облікову політику на наступний фінансовий рік:

- а) великого промислового підприємства;
- б) банку, який має філії;
- в) страхової компанії;
- г) малого підприємства.

Контрольні питання

1. Обґрунтуйте необхідність обізнаності бухгалтера з нормативними та регулюючими документами з обліку і звітності.

2. Що означає термін «облікова політика» та яке її тлумачення з боку держави і підприємства?

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 37

3. У чому полягає облікова політика держави?
4. У чому полягає облікова політика підприємства?
5. Яка роль головного бухгалтера підприємства у формуванні облікової політики?
6. Які можуть бути форми організації бухгалтерського обліку?
7. У чому полягають взаємовідносини бухгалтерії підприємства з оперативно відокремленими структурними підрозділами?
8. Що означає централізована організація бухгалтерського обліку, в чому її переваги та недоліки?
9. Що означає децентралізована організація бухгалтерського обліку, які її недоліки та переваги?
10. В яких випадках доцільно використовувати централізовані бухгалтери?
11. Як здійснюється організація бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу?
12. Як здійснюється облік підприємницької діяльності громадян без створення юридичної особи?
13. За якими ознаками може будуватися структура бухгалтерського апарату підприємства?
14. Дайте перелік відділів (секторів), які може мати бухгалтерія великого підприємства.
15. За умови формування структури облікового апарату, які завдання можна вирішувати?
16. Який документ регулює питання облікової політики та з яких розділів він може складатися?
17. Які методологічні та методичні принципи бухгалтерського обліку включають до облікової політики підприємства?
18. Які питання технології бухгалтерського обліку необхідно включити до облікової політики?

Тема 5. Оцінка очікуваних витрат для прогнозування та прийняття управлінських рішень.

План семінарського заняття:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 38

Основні методи і технології бюджетування витрат та прогнозування прибутку підприємства, роль цифрових систем у підвищенні точності розрахунків. Оцінка очікуваних витрат та їх вплив на прийняття управлінських рішень. Методи оптимізації абсолютної величини витрат підприємства. Особливості вартісно-орієнтованого підходу до управління. Підходи та методи оцінки вартості підприємства. Міжнародні моделі звітності про вартість підприємства.

Навчальні завдання:

ТЕСТИ

II. Питання другого рівня складності: тестові завдання з множинним запитом	
Обведіть номер правильної відповіді	
1. Різниця, що виникає при прийнятті альтернативних рішень – це витрати: а) релевантні; б) диференційні; в) можливі.	2. Всі управлінські рішення в організації можуть бути розділені на: а) жорстко обумовлені (детерміновані); б) слабо залежні від суб'єкта рішення; в) недетерміновані, довільні;
3. За довготривалістю дії управлінські рішення поділяються на: а) стратегічні (перспективні), тактичні (середньострокові), оперативні (короткострокові); б) річні, квартальні.	4. Можливі витрати – це: а) заплановані витрати; б) втрати при відмові від альтернативного рішення; в) витрати, які можуть виникати внаслідок прийняття рішення.
5. Релевантні витрати можна розрахувати як: а) різницю між дійсними і можливими витратами; б) суму дійсних та можливих витрат.	6. До прямих належать витрати, які: а) здійснюються регулярно; б) є постійними; в) безпосередньо відносяться на окремі види виробів; г) не залежать від номенклатури продукції; д) обчислюються за встановленими нормами.
7. До непрямих належать витрати, які: а) здійснюються періодично; б) змінюються в часі; в) залежать від номенклатури продукції; г) не відносяться безпосередньо на окремі види виробів у багатопродуктовому виробництві; д) обчислюються на основі їх динаміки за	8. Зі зменшенням обсягу виробництва частка постійних витрат у загальній їх сумі: а) зменшується; б) збільшується; в) залишається незмінною; г) змінюється залежно від конкретних умов; д) спочатку зменшується, а згодом зростає.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 39

минулі періоди.	
9. Змінні витрати – це витрати, величина яких: а) змінюється на одиницю продукції внаслідок НТП; б) залежить від продуктивності праці; в) нестабільна у часі; г) залежить від обсягу виробництва; д) залежить від номенклатури продукції, що виготовляється.	10. До постійних належать витрати, величина яких: а) однакова для різних видів продукції; б) не залежить від обсягу продукції в межах даної виробничої потужності; в) постійна на одиницю продукції; г) має незмінні норми на тривалий час; д) постійно зростає.
11. Сукупні річні витрати підприємства на виготовлення та реалізацію продукції в минулому році становили 1000 тис. грн, у поточному – 1150 тис. грн. Обсяг виробництва за цей період зріс на 20 %. Норми і ціни не змінювалися. Постійні витрати у собівартості продукції становлять (тис. грн): а) 200; б) 250; в) 150; г) 750; д) 50.	12. Повна собівартість кінцевої (товарної) продукції підприємства за певний період: а) завжди відповідає кошторису основної діяльності; б) завжди менша за кошторис основної діяльності; в) завжди більша за кошторис основної діяльності; г) менша, більша за кошторис основної діяльності або відповідає йому залежно від динаміки списання витрат; д) не пов'язана з кошторисом основної діяльності.
13. Середня повна собівартість одиниці продукції повністю визначається: а) нормами прямих витрат на одиницю продукції; б) величиною постійних (непрямих) витрат за певний період; в) обсягом виробництва продукції; г) правильними є відповіді а), б); д) правильними є відповіді а), б), в).	14. Граничні витрати – це: а) максимальні сукупні витрати підприємства; б) максимальні витрати підприємства на одиницю продукції; в) допустимі сукупні витрати підприємства; г) допустимі витрати підприємства на одиницю продукції; д) приріст сукупних витрат підприємства внаслідок зростання обсягу виробництва на гранично малу величину.
15. Зі збільшенням обсягу виробництва в межах даної виробничої потужності собівартість продукції: а) зростає; б) знижується; в) залишається незмінною; г) спочатку знижується, а згодом зростає; д) спочатку зростає, а згодом знижується.	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 40

ВПРАВИ

Вправа 5.1.

АТП 11827 займається міськими перевезеннями. Парк автомобілів для здійснення міських перевезень складається з автобусів Богдан, вартість якого складає 560000 грн. Згідн технічних характеристик він розрахований на 200000 км пробігу. Витрачання палива на 100 км пробігу за міським циклом складає 15 л. Вартість 1 л дизельного палива складає 10,50 грн. Після пробігу в 30000 км необхідна заміна гуми (вартість 1 – 2400 грн.), а через 60000 км пробігу необхідно пройти ТО двигуна (середня вартість якого складає 18000 грн.). Необхідно визначити розмір постійних та змінних витрат АТП 11827, якщо підприємство планує експлуатувати автобуси до тих пір, поки загальний пробіг становитиме 60000 км; 100000 км; 200000 км.

Вправа 5.2.

Підприємство виготовляє продукцію трьох видів: верстат ТМ 1, верстат ТМ 2, верстат ТМ 3 інформацію про яку наведено в таблиці (обсяги продажу продукції за місяць, її собівартість та ціни).

Обсяги продажу продукції за місяць, її собівартість та ціни

Назва виробу	Обсяг продажу за місяць, шт.	Повна собівартість реалізованої продукції, грн, у т. ч. витрати		Ціна, грн
		постійні витрати	змінні витрати	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 41

верстат ТМ 1	3 000	4 500	98 000	30
верстат ТМ 2	4 500	8 775	195 000	52,5
верстат ТМ 3	7 500	10 300	200 000	38,5

1. Обчислити прибуток від операційної діяльності підприємства – весь та за видами продукції.

2. Обчислити маржинальний прибуток підприємства за місяць за видами продукції.

3. Зробити висновок щодо доцільності подальшого виробництва продукції кожного виду.

Вправа 5.3.

Підприємство виготовляє один вид продукції А (однопродуктове виробництво). За місяць виготовлено 1000 виробів, з них продано 900 шт., решта виробів, тобто 100 шт., залишились на складі готової продукції. Запасів готової продукції на складі на початок місяця не було. Ціна продажу одного виробу – 100 грн, виробнича собівартість – 60 грн. Адміністративні витрати й витрати на збут за місяць становлять відповідно 10 000 грн і 12 000 грн.

1. Обчислити валовий та операційний прибуток підприємства за місяць у разі калькулювання за виробничими витратами.

2. Визначити операційний прибуток у тому разі, коли на собівартість товарної продукції відносяться всі витрати, окрім витрат на збут.

3. Якщо операційний прибуток у цих випадках різний, з'ясувати причини відхилення.

Вправа 5.4.

За даними табл. 1 проаналізувати відхилення у виконанні бюджету з використанням гнучкого бюджету.

Таблиця 1. Показники діяльності підприємства за місяць

Показник	Фактично	За планом
Обсяг продажу, шт.	6500	8000
Виручка від реалізації, грн	435 500	536 000

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 42

Змінні витрати, грн	287 300	344 000
у тому числі		
– виробничі	273 650	329 600
– на збут	13 650	14 400
Постійні витрати, грн	114 600	115 100
у тому числі		
– виробничі	68 400	69 300
– на збут	25 200	24 800
– адміністративні	21 000	21 000
Прибуток від операційної діяльності, грн	33 600	76 900

Вправа 5.5.

За даними табл. 1 необхідно перерахувати планові витрати на фактичний обсяг виробництва та визначити результат діяльності підрозділу за показником витрат (економія, перевитрати).

Таблиця 1. Витрати цеху за місяць, грн

Стаття витрат	Планові витрати	Фактичні витрати
Прямі матеріальні витрати	48 000	50 400
Прямі витрати по заробітній платі	24 000	25 200
Інші прямі витрати	12 000	10 800
Загальновиробничі витрати	36 000	37 200
у тому числі		
– змінні	12 000	13 440
– постійні	24 000	23 760
Усього	120 000	123 600

Вправа 5.6.

Підприємство виготовляє змійовики опалення для ванних кімнат. Норми прямих змінних витрат на один змійовик такі:

- матеріали (труби) – 3 пог. м за ціною 4,5 грн за 1 пог. м;
- трудомісткість – 1,2 людино-години, середня тарифна ставка згідно з установленими розрядами роботи – 4 грн за годину.

За місяць виготовлено 2500 шт. змійовиків, для чого було закуплено і використано 7725 пог. м труб, за які сплачено 33 990 грн. Фактично на виготовлення змійовиків витрачено 2940 людино-годин, сплачено пряму зарплату на суму 12 120 грн.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 43

1. Визначити відповідність прямих витрат на матеріали встановленим нормам і цінам.
2. Визначити відповідність прямих витрат на заробітну плату встановленій трудомісткості за середньої тарифної ставки.
3. Обчислити загальне відхилення фактичних прямих витрат від планових (нормативних).

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте специфіку процесу бюджетування.
2. Назвіть та охарактеризуйте етапи формування операційних бюджетів.
3. Назвіть та охарактеризуйте етапи формування фінансових бюджетів.

Тема 6. Збалансована система показників в стратегічному управлінні підприємством.

План семінарського заняття:

Збалансована система показників у системі стратегічного управлінського обліку як метод стратегічного управління. Методики розробки збалансованої системи показників на підприємстві. Система збалансованих показників як інструмент управління вартістю підприємства.

Навчальні матеріали

ТЕСТИ

II. Питання другого рівня складності: тестові завдання з множинним запитом	
Обведіть номер правильної відповіді	
1. Що не відноситься до складових вартості підприємства: інтелектуальний капітал; фінансовий капітал; фізичний капітал; природний капітал.	2. Фактори, дія яких простежується протягом тривалого часу – це: тимчасові фактори; фінансові фактори; нефінансові фактори; постійні фактори.
1. Що не відноситься до складових вартості підприємства: інтелектуальний капітал;	2. Фактори, дія яких простежується протягом тривалого часу – це: тимчасові фактори;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 44

фінансовий капітал; фізичний капітал; природний капітал.	фінансові фактори; нефінансові фактори; постійні фактори.
3. Система збалансованих показників має наступні проєкції: а) фінанси, ринки. б) фінанси, клієнти, внутрішньогосподарські процеси, навчання та перспективи зростання; в) клієнти, внутрішньогосподарські процеси; г) внутрішньогосподарські процеси, навчання та перспективи зростання.	2. Система збалансованих показників орієнтована на управління : а) фінансовими та не фінансовими показниками; б) виключно монетарними показниками в) виключно фінансовими показниками г) правильної відповіді не запропоновано
ІІІ. Питання третього рівня складності: Тестові завдання відкритого типу: твердження з невідомою змінною	
Обведіть номер правильної відповіді	
_____ – це сукупність інтелектуальних та інформаційних ресурсів, які використовуються підприємством для створення вартості	
2. _____ – це величина грошових коштів, фінансових інвестицій і цінних паперів підприємства	
ІV. Питання четвертого рівня складності. Тестові завдання на відповідність	
Об'єднайте правильні відповіді	
1. Макрофактори 2. Фактори макроекономічного середовища 3. Галузеві фактори 4. Мікрофактори	а) фактори галузевого рівня, які мають вплив на вартість підприємства; б) фактори зовнішнього середовища підприємств; в) фактори, які впливають на вартість підприємства на рівні країни; г) фактори внутрішнього середовища підприємства
Фактори позитивного впливу 2. Фактори негативного впливу 3. Фінансові 4. Нефінансові	а) Фактори, що не можуть бути параметризовані; б) Фактори, які що можуть бути параметризовані та вартісно оцінені ; в) Фактори, які знижують вартість підприємства г) Фактори, які сприяють приросту вартості

Вправа 6.1.

Розробити основні етапи впровадження системи збалансованих показників, сформулювавши: місію підприємства, його бачення, стратегію, перспективи та фактори успіху, цілі за кожною перспективою, показники за кожною метою,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 45

ініціативи для досягнення цілей, обґрунтування цілей. Результат вирішення даного завдання представити у вигляді таблиці або схеми.

Вправа 6.2.

Дані по підприємству: валова продукція за собівартістю – 1 250 000 грн.; відносний розмір збитків від браку – 1,2 %; вартість браку за ціною можливого використання – 3 200 грн; утримано за брак з винуватців – 1 420 грн.; вартість доробок виправленого браку – 1 480 грн.; валова продукція в оптових цінах – 1 310000 грн.

Визначити:

- 1) абсолютний розмір браку;
- 2) відносний розмір браку;
- 3) абсолютні збитки від браку;
- 4) втрати у випуску продукції за рахунок браку. Зробити висновки.

Вправа 6.3.

Дані по підприємству за рік, осіб:

Число робітників на початок року – 400

Прийнято на роботу – 80

Звільнено з роботи, усього – 100

у тому числі за власним бажанням, за прогули,

за порушення трудової дисципліни – 50

Середньоспискова чисельність робітників за весь рік – 350

Визначити: 1) середньоспискову чисельність робітників; 2) індекс чисельності робочої сили; 3) показник загального обороту робочої сили; 4) коефіцієнт обороту за прийомом; 5) коефіцієнт обороту за звільненням; 6) коефіцієнт плинності робочої сили; 7) коефіцієнт стабільності. Зробити висновки

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 46

Вправа 6.4.

Для будь-якого підприємства, яке студент обирає самостійно, розробити стратегічні цілі за чотирма перспективами збалансованої системи показників. Виробку стратегічних цілей здійснити за допомогою мозкового штурму. Для вирішення даного завдання необхідно здійснити такі етапи: сформулювати за кожною перспективою всі можливі стратегічні цілі; критичне обговорення цілей для відбору найважливіших в збалансовану систему показників; формулювання три списку цілей: цілі, які повинні увійти у збалансовану систему показників; цілі, які не будуть включені до збалансованої системи показників; цілі, які виступають як стратегічні заходи підприємства, а не як стратегічні цілі. Слід пам'ятати, що оптимальна кількість цілей у збалансованій системі показників близько 20; проведення документування стратегічних цілей, результати документування представляються у вигляді таблиці:

Ціль	Перспектива	Визначення цілі	Обґрунтування цілі	Учасники	Координатор
Створити унікальне ринкове позиціонування	Клієнти	Досягнення цілі передбачає формування унікальних відмінностей компанії від конкурентів	Чітке позиціонування є ключем до вирішення цілого ряду проблем компанії і має забезпечити збільшення числа цільових клієнтів, підвищення вартості послуг компанії, зростання прибутку	Менеджери проєктів	Менеджер з маркетингу

Контрольні питання

1. В чому полягає необхідність використання СЗП як інструменту управління
2. Які етапи вартісно-орієнтованого управління?

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/M/OK7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 47

3. Які складові вартості підприємства?

4. Які завдання необхідно вирішувати під час управління реалізацією стратегії?

5. З чим пов'язана поява збалансованої системи показників, хто її автори?

6. Наведіть приклади фінансових і нефінансових показників підприємства

7. У чому полягають недоліки фінансових показників?

8. Чому фінансові показники все ж таки присутні в збалансованій системі показників?

Тема 7. Бухгалтерський облік в управлінні ризиками підприємством та сталим розвитком

План семінарського заняття:

Формування облікової інформації в управлінні економічними ризиками підприємством. Управління бухгалтерськими ризиками для забезпечення безперервності діяльності підприємства, системи контролю ризиків на основі облікових даних. Методичні основи формування інформаційного забезпечення управління екологічними процесами. Екологічні витрати в бухгалтерському обліку. Використання даних бухгалтерського обліку в процесі прийняття екологічних рішень.

Навчальні матеріали

ТЕСТИ

II. Питання другого рівня складності: тестові завдання з множинним запитом	
Обведіть номер правильної відповіді	
1. Основні ознаки кризової ситуації з погляду фінансової стійкості: а) порушення пропорційності активів і пасивів, б) абсолютна ліквідність балансу, в) збільшення заборгованості підприємства по зобов'язаннях,	2. До якого виду реакції підприємства на його кризовий стан відноситься різке скорочення всіх видів витрат, закриття, розпродаж підрозділів, обладнання: а) наступальна тактика; в) вижидальна тактика;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 48

г) високий рівень платоспроможності, д) ріст доходів, е) падіння прибутковості підприємства.	б) захисна тактика; г) оборонна тактика.
3. Реінжинірінг це: а) це різке покращення результатів діяльності підприємства за рахунок реструктурування та оновлення підприємства; б) це фундаментальне переосмислення та радикальне перепроєктування управлінських процесів, щоб різко покращити результати діяльності підприємства та його конкурентоспроможність; в) це фундаментальне переосмислення та радикальне перепроєктування ділових процесів, щоб різко, стрімко покращити результативні показники діяльності підприємства; г) це перепроєктування господарських процесів, щоб різко покращити результати його діяльності та отримати довгострокові конкурентні переваги.	4. До якої моделі виходу з кризової ситуації відноситься швидке реагування і спроможність швидко скоротити втрати. а) реактивне управління; б) активне управління; в) планове управління; г) антикризове управління
5. Визначити, які заходи виконуються для відновлення структури балансу. а) ліквідація лишків запасів і незавершеного виробництва; б) створення комунікаційної мережі і нетрадиційних засобів зв'язку; в) сканування внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства; г) заходи щодо зростання обсягів продажу, рентабельності підприємства	6. Конкурентні позиції підрозділу оцінюються за наступними показниками: а) частка ринку, рентабельність; б) стійкий ринок збуту, технологічна автономність; в) інноваційний потенціал, ступінь привабливості товарної марки; г) конкурентоспроможність продукції, потенціал рентабельності; д) характеристика продукції, конкурентоспроможність її за ціною та якістю;
7. Ступінь передбачуваності кризових явищ і ситуацій залежить: а) тільки від зовнішніх чинників, що не залежать від суб'єкту управління, б) тільки від внутрішніх чинників, що залежать від суб'єкту управління, в) від зовнішніх чинників, таких як політика держави щодо формування економічної інфраструктури і ін. і від внутрішніх чинників, таких як нестача фінансових коштів на модернізацію обладнання, низький рівень кваліфікації кадрів, нестача джерел достовірної	8. Фінансові ризики відносяться до: а) чистих ризиків; б) спекулятивних ризиків; в) комерційних ризиків.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04-05.01/D1.00.1/М/ОК7-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 49

інформації і ін.	
------------------	--

ВПРАВИ

Завдання 7.1

За даними автотранспортного підприємства (ПАТ «Житомирське автотранспортне підприємство 11827») протягом року заплановано здійснити 7000 вантажних перевезень в т.ч. 4000 – перевезення за нескладними маршрутами (екологобезпечні речовини); 1000 – за складними маршрутами (екологобезпечні речовини); 400 – за нескладними маршрутами (екологонебезпечні речовини); 600 – за складними маршрутами (екологонебезпечні речовини).

Необхідно встановлення ймовірності настання події з негативними екологічними наслідками та спрогнозувати рівень екологічного ризику за умови, що за даними підприємства були понесені наступні витрати (табл. 1).

Таблиця 1. Склад витрат автотранспортного підприємства на погашення зобов'язань екологічного характеру за 2022 р.

Види витрат, зумовлені необхідністю попередження екологічних ризиків або покриття їх негативних наслідків	Сума, грн.	Сума непередбачених екологічних зобов'язань на 2023 р., грн.
Витрати, пов'язані з провадженням судового процесу, вирішенням розбіжностей, витрати на задоволення вимог позивача	12000,00	1680,00
Витрати у зв'язку з пошкодженням рухомого та нерухомого майна (необоротних активів); витрати на відновлення і відшкодування збитків завданих забрудненням навколишнього середовища	22000,00	3080,00
Витрати на модернізацію очисних споруд, оновлення застарілого обладнання з високим рівнем екологічної небезпеки	250000,00	35000,00
Витрати, пов'язані із невиконанням договірних зобов'язань; витрати на виплату вихідної допомоги при звільненні працівників; витрати, визначені за типом ТЕЗ	0,00	0,00
Витрати на відшкодування збитків, завданих здоров'ю населення та працівників підприємства (медичне страхування, оплата лікарняних та путівок на оздоровлення тощо)	0,00	0,00
Витрати на сплату штрафних санкцій за порушення вимог чинного законодавства	1200,00	168,00
РАЗОМ	285200,00	39928,00

Завдання 7.2

Виявити непередбачені екологічні зобов'язання та активи, що обумовлені

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/M/OK7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 50

специфікою діяльності автотранспортного підприємства, торговельного підприємства та діяльністю страхової компанії. Сформувані системи створення облікових забезпечення для ліквідації негативних наслідків обумовлених соціальним та екологічним ризиками діяльності.

Контрольні питання:

1. Усі комерційні ризики є фінансовими?
2. Яка облікова інформація є корисною для мінімізації фінансових ризиків?
3. Чи залежить величина ступеня ризику від невизначеності підприємницької діяльності?

Тема 8. Бухгалтерський облік при прийнятті соціальних рішень.

План семінарського заняття:

Специфіка соціального управління та його взаємозв'язок з бухгалтерським обліком. Оцінка вартості і цінності трудових ресурсів для цілей управління. Принципи і стандарти корпоративної соціальної звітності. Облік соціальної відповідальності, контроль виконання соціальних програм.

Навчальні завдання

ТЕСТИ

1. Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку відбулася у Ріо-де-Жанейро у:
 - а) 1992 р.
 - б) 2000 р.
 - в) 2012 р.
2. У результаті якого процесу відбулося виокремлення людини з навколишнього природного середовища?
 - а) індустріалізації
 - б) приватизації
 - в) дискримінації
3. Системою, що спроможна забезпечити формування та оприлюднення

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 51

екологічної інформації є

- а) бухгалтерський облік
- б) статистичний облік
- в) економічний аналіз.

4. Публічний інструмент інформування акціонерів, працівників, партнерів, клієнтів та громадськості про те, в який спосіб, як і якими темпами компанія реалізує закладені у своєму стратегічному плані цілі щодо економічної та екологічної стабільності, а також соціального добробуту, про реалізовані протягом року внутрішні та зовнішні соціальні проєкти:

- а) соціальний звіт
- б) фінансовий звіт
- в) статистичний звіт

5. Концепція, згідно з якою компанії добровільно інтегрують соціальні та екологічні аспекти у свою комерційну діяльність та взаємодію із зацікавленими сторонами – це:

- а) неоінституціоналізм
- б) концепція бухгалтерського обліку
- в) соціальна відповідальність бізнесу

ВПРАВИ

Вправа 8.1

Проаналізуйте критерії прийняття і, відповідно, оцінки соціальних рішень, які задовольняють фінансові (обсяг отриманого прибутку, підвищення ліквідності підприємства, підвищення фінансової стійкості за рахунок покращання структури капіталу) та нефінансові цілі підприємства/

Вправа 8.2

Проведення засідання круглого столу з приводу обговорення доповідей, підготовлених студентами на тему: «Соціальна відповідальність бізнесу і волонтерство: взаємодія бізнесу та освіти».

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/M/OK7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 52

Контрольні питання:

1. Яка специфіка прийняття та реалізації соціальних рішень?
2. Яка облікова інформація необхідна для ухвалення соціальних рішень?

МОДУЛЬ 2. АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Тема 9. Ключові положення фінансового аналізу

Мета – вивчити ключові положення фінансового аналізу.

Завдання для вивчення: Бізнес як система руху фінансових ресурсів. Роль фінансових потоків у діяльності підприємства. Динаміка фінансового середовища під впливом ринків і фінансових інститутів. Фінансова концепція капіталу. Сутність фінансового капіталу. Рух капіталу в межах бізнес-моделі підприємства. Фінансові цілі компанії. Узгодженість фінансових цілей із корпоративною стратегією. Фінансове планування та стратегічне управління. Фінансовий аналіз як управлінський інструмент. Три підходи до трактування фінансового аналізу. Роль і компетентності фінансового аналітика. Фінансова модель бізнесу як об'єкт аналізу. Структура і зміст фінансової моделі. Система показників для аналізу (менеджери, інвестори, кредитори). Аналіз інвестиційної діяльності підприємства. Показники ефективності інвестицій. Взаємозв'язок з довгостроковими фінансовими цілями. Джерела фінансування та їх характеристика. Класифікація форм фінансування. Вартість капіталу та структура фінансування. Аналіз зобов'язань та фінансових ковенантів. Роль фінансових та нефінансових показників. Основні фінансові коефіцієнти як база для оцінки зобов'язань. Ключові фінансові показники ефективності. Побудова системи фінансових індикаторів. Зв'язок із фінансовою звітністю та показниками сталого розвитку.

1. *Теоретичні завдання:* опитування за матеріалами лекції:
2. *Практичні завдання:* розв'язання завдань та кейсів.
3. *Самостійна робота.*

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 53

Тема 10. Оцінка безперервності діяльності та складання прогностичних фінансових звітів

Мета – вивчити загальну схему оцінки безперервності діяльності та складання прогностичних фінансових звітів.

Завдання для вивчення: Припущення про безперервність діяльності у фінансовій звітності. Діагностика безперервності діяльності за фінансовою звітністю. Прогнозування безперервності діяльності за фінансовою звітністю. Методи складання прогностичних фінансових звітів. Скорингові моделі оцінки імовірності банкрутства (моделі Аргенті та Дюрана). Виявлення ознак фіктивного банкрутства, приховування та доведення до банкрутства. Логістична Модель Банкрутства. Таємні Сигнали Банкрутства: Як Розпізнати Фінансову Катастрофу. Тестування ознак неплатоспроможності та ризику банкрутства компанії.

1. Перевірка домашнього завдання.
2. Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції
3. Практичні завдання.
4. Самостійна робота.

Тема 11. Аналіз капіталу, фінансового левериджу та моделювання стійкості зростання компанії

Мета – вивчити порядок аналізу капіталу, фінансового левериджу та моделювання стійкості зростання компанії.

Завдання для вивчення: Капітал підприємства як об'єкт управління. Економічна сутність капіталу. Цілі та принципи управління капіталом підприємств. Політика формування власного капіталу підприємства. Класифікація позикового капіталу підприємства. Управління вартістю і структурою капіталу підприємства. Визначення вартості капіталу підприємства.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 54

Концепція левериджу та аналіз пропорцій структури джерел фінансування. Формування оптимальної структури джерел фінансування. Аналіз стійкості фінансового зростання бізнесу. Аналіз стійкості розвитку бізнесу. Оцінка ризикованості боргового навантаження на фінансування діяльності підприємства за двоxfакторною моделлю DuPont. Аналіз джерел фінансування та оцінка їх вартості для компанії. Визначення "ціни" капіталу для підприємства.

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції*
3. *Практичні завдання.*
4. *Самостійна робота.*

Тема 12. Аналіз інвестиційних можливостей підприємства

Мета — вивчити порядок аналізу інвестиційних можливостей підприємства.

Завдання для вивчення: Економічна сутність інвестицій та їх класифікація. Основи управління інвестиційною діяльністю підприємства. Фінансовий менеджмент інвестиційних проєктів. Інвестиційний проєкт як об'єкт управління. Вибір стратегії фінансування інвестиційних проєктів. Розробка фінансової моделі проєкту. Критерії прийняття фінансово-інвестиційних рішень. Фінансовий контролінг у реалізації інвестиційних проєктів. Управління фінансовими інвестиціями. Особливості формування та способи управління портфелем цінних паперів. Оцінка ефективності фінансових вкладень. Фінансова комунікація та інвестор рілейшнз в управлінні інвестиціями

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції*
3. *Практичні завдання.*
4. *Самостійна робота.*

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 55

Тема 13. Оцінка вартості бізнесу та ринкової ефективності компаній.

Визначення вартості грошей в часі

Мета – вивчити порядок оцінки вартості бізнесу та ринкової ефективності компанії. Визначення вартості грошей в часі.

Завдання для вивчення: Основні види вартості бізнесу: Ринкова вартість – визначається на основі поточних ринкових умов. Балансова вартість – базується на даних фінансової звітності. Інвестиційна вартість – враховує інтереси конкретного інвестора. Оцінка за справедливою вартістю здійснюється на основі трьох підходів: ринковий; витратний; доходний. Метод вільних грошових потоків до фірми (FCFF) застосовується для: оцінки теперішньої вартості бізнесу; розрахунку термінальної вартості в постпрогнозному періоді. Оцінка гудвілу є актуальною при злиттях і поглинаннях для визначення нематеріальної доданої вартості бізнесу. Додаткові аналітичні інструменти: аналіз опціонів на акції; розрахунок чистого прибутку на акцію (EPS); аналіз податкової політики; оцінка чистого прибутку та самофінансування; стратегія підтримки рентабельності власного капіталу. EBITDA-аналітика (EBITDA margin – операційна рентабельність; Debt/EBITDA – боргове навантаження; Loan productivity by EBITDA – ефективність використання позикових коштів. Гіпотеза ефективного ринку (ЕМН) розглядається як теоретична основа для оцінки акцій, що враховує ступінь ефективності фінансових ринків. Методичний інструментарій оцінювання вартості грошей у часі та його застосування у фінансових розрахунках. Визначення майбутньої вартості грошей у фінансових розрахунках. Визначення теперішньої вартості грошей у фінансових розрахунках

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції*
3. *Практичні завдання.*

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 56

4. Самостійна робота.

Тема 14. Аналіз конкурентоспроможності підприємства

Мета – вивчити порядок аналізу конкурентоспроможності підприємства.

Завдання для вивчення: Аналіз конкурентоспроможності із застосуванням бальної оцінки за чотирма групами КРІ підприємства, функціонально-вартісного аналізу продукту, канви бізнес-моделі, VRIO-аналізу ресурсів

1. Перевірка домашнього завдання.
2. Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції
3. Практичні завдання.
4. Самостійна робота.

Тема 15. Ризик-орієнтований підхід у фінансовому аналізі

Мета – вивчити застосування ризик-орієнтованого підходу у фінансовому аналізі.

Завдання для вивчення: Теоретичні основи ризику та ризик-орієнтованого підходу. Особливості ризику та ризик-орієнтованого підходу у фінансовому аналізі. Процес оцінювання ризиків на основі ризик-орієнтованого підходу. Документування ризик-орієнтованого підходу у фінансовому аналізі.

1. Перевірка домашнього завдання.
2. Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції
3. Практичні завдання.
4. Самостійна робота.

Тема 16. Аналіз та управління фінансовими ризиками підприємства

Мета – вивчити порядок аналізу та управління фінансовими ризиками підприємства.

Завдання для вивчення: Передумови аналізу та управління фінансовими

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 57

ризиками. Аналіз кредитного ризику та ризику ліквідності. Аналіз ринкових фінансових ризиків. Проактивне управління фінансовими ризиками.

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції*
3. *Практичні завдання.*
4. *Самостійна робота.*

Тема 17. Аналіз корпоративної звітності та бізнес-діагностика ефективності діяльності корпорації. Аналіз звітності підприємства зі сталого розвитку

Мета – вивчити порядок аналізу корпоративної звітності та бізнес-діагностика ефективності діяльності корпорації та аналізу звітності підприємства зі сталого розвитку.

Завдання для вивчення: Поняття корпоративної звітності, елементи її змісту, ключові напрями аналізу та панель КРІ корпоративної звітності. Застосовано техніку контент-аналізу документів для огляду інтегрованого звіту корпорації. Процедура бізнес-діагностики фінансової безпеки корпорації з використанням інструментів скорингової оцінки та багатофакторного дискримінантного аналізу. Аналіз звітності підприємства зі сталого розвитку

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання: опитування за матеріалами лекції*
3. *Практичні завдання.*
4. *Самостійна робота.*

Рекомендована література

Основна література

1. Жидеєва Л. І., Колісник О. П. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством (організацією, установою) : навчальний посібник; Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 178 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/M/OK7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 58

2. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: підручник [3-е видан.] / [за ред. д.е.н., проф. П. О. Куцика; П. О. Куцик, В. І. Бачинський, Р. М. Воронко, О. А. Полянська, С. І. Головацька, М. В. Корягін, К. І. Кузьмінська, М. Ю. Чік]. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2023. 308 с.

3. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/14328/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%90%D0%93%D0%94%202021%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82%D0%B0.pdf>

4. Навчальна програма CIMA 2024: основні зміни та те, що вам потрібно знати. URL: <https://www.practicetestsacademy.com/blog/cima/cima-syllabus/>

5. Отримайте швидкий старт своєї бізнес-кар'єри з ACCA. URL: <https://www.accaglobal.com/gb/en/student/exam-support-resources.html>.

6. Охотнік С., Свічкач Н. Управлінський облік: від теорії до практики. Акцент ПП, 2023. 512 с.

7. Управлінський аналіз бізнесу (за видами економічної діяльності): навчальний посібник / І. М. Парасій-Вергуненко, К. О. Назарова, В. Ю. Гордополов, К. В. Безверхий, В. Д. Гоцуляк, М. О. Нежива, В. С. Негоденко. Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2024. 586 с.

8. Управлінський облік : навч. посіб. / Л. Гуцаленко та ін. Центр учб. літ., 2022. 370 с.

9. Управлінський облік. Збірник задач : навч. посіб. / Д. Горовий та ін. Гельветика, 2021. 400 с.

10. Фаріон І., Писаренко Т. Управлінський облік : підручник. Центр учб. літ., 2020. 712 с.

11. FFM D24-J25 syllabus and study guide (2024-2025). URL: <https://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-students/fia/ffm/FFM%20D24-J25%20syllabus%20and%20study%20guide%20-%20final.pdf>

Допоміжна література

1. Kireitseva H., Šerevičienė V., Khrutba V., Zamula I. Internal and external factors of use and conservation of water resources in Zhytomyr region. Environmental Problems. 2024. Т. 9, № 1 <https://science.lpnu.ua/ep/all-volumes-and-issues/volume-9-number-1-2024/internal-and-external-factors-use-and-conservation>

2. Lakhtionova L., But V., Kalabukhova S., Hnylytska L. Modeling of Forecasting Financial Statement. Comprehensible Science. ICCS 2021. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 315. P.144-157. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-85799-8_13

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 59

3. Tanasiieva, M., Zamula, I., Travin, V., Nitsenko, V., Balezentis, T. and Streimikiene, D. (2020) Assessment of the Profitability of Environmental Activities in Forestry. Sustainability. 12(7), 2998. <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/7/2998>

4. Zamula I., Lahovska O., Shavurska O., Tanasiieva M., Travin V. Theoretical preconditions for the development of accounting in forestry enterprises on the challenges of sustainable development. Journal of Innovations and Sustainability. 2023. 7(3). [URL:https://doi.org/10.51599/is.2023.07.03.05](https://doi.org/10.51599/is.2023.07.03.05).

5. Zamula I.V., Shavurska O.V., Tanasiieva M.M., Travin V.V. Impact investment in post-war Ukraine. Academy review. 2024. № 1 (60). С. 105-122. DOI: 10.32342/2074-5354-2024-1-60-8. <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2024/1/9.pdf>

6. Zamula, I., Prodanchuk, M., Kovalchuk, T., MyhalkivA., & Simakov, K. (2020). Engineering of business processes in accounting support of cash management. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal, 6(3), 135-148. Retrieved from <https://are-journal.com/index.php/are/article/view/341>

7. Zamula, I., Shavurska, O., Kireitseva, H. (2024). Sustainable Development of Ukraine as an Innovative Approach to Its Post-War Recovery. Science and Innovation, 20(3), 3–16. <https://doi.org/10.15407/scine20.03.003>

8. Zhyhlei I., Zamula, I., Travin, V. Assessing organic production efficiency. Revista Română de Statistică Supliment, 2020. №. 11. С. 51-61 URL: <https://www.revistadestatistica.ro/supliment/2020/12/assessing-organic-production-efficiency/>

9. Замула І.В. Аналіз фінансового стану підприємства в умовах комп'ютеризації. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2020. № 16(44). С. 199-202.

10. Замула І.В., Скороход І.О., Журавель М.Ф. Оцінка ефективності впровадження альтернативних джерел енергії в Україні. Ефективна економіка. 2024. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.34>

11. Калабухова С. В., Токарева Т.О., Чук О.В. Класифікація методів аналізу бухгалтерської інформації для ідентифікації ознак тінізації діяльності суб'єкта господарювання. Ефективна економіка, 2024. № 7. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4193/4228>.

12. Калабухова С.В. Уніфікація аналітичних процедур в умовах стандартизації бухгалтерського обліку та аудиту: монографія. Київ: КНЕУ, 2019. 431 с

13. Лаговська О.А., Лоскоріх Г.Л. Поведінкові детермінанти впливу на ефективність управлінського обліку під час війни. Інвестиції: практика та досвід. 2024. Вип. 2. С. 13-24. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.2.13>.

14. Савченко Н. М., Савченко Р. О., Ганяйло О. М. Управлінський облік в системі стратегічного управління підприємством. Agrovit. 2023. № 19. С. 39–44. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.19.39>.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.04- 05.01/D1.00.1/М/ОК7- 1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 60 / 60

15. Статистико-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком економічних суб'єктів: колективна монографія / За заг.ред. В.К. Савчука. К.: ФОП Ямчинський О. 2020. 292 с.

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://learn.ztu.edu.ua>
2. <https://clarity-project.info/edrs>
3. <http://www.nbu.gov.ua>
4. <https://openbudget.gov.ua/>
5. <https://spending.gov.ua/new/>
6. <https://opendatabot.ua>
7. <https://datacommons.org/>
8. <https://www.ukrstat.gov.ua/>
9. <https://www.zt.ukrstat.gov.ua/>
10. <https://sustainabilityreports.com/>
11. <https://ec.europa.eu/eurostat>
12. <https://www.accaglobal.com>
13. <https://www.accaglobal.com/gb/en/student/exam-support-resources.html>
14. <https://www.practicetestsacademy.com/blog/cima/cima-syllabus/>